

JUBILIEJAI

„AUŠROS“ VAIDMUO LENKIJOS LIETUVIŲ GYVENIME – Bronius Makauskas	3
--	---

ĮVYKIAI, PROBLEMAS, NUOMONĖS

GĖDOS, DIDŽIAVIMOSI AR KRITINIO MĄSTYMO PEGAGOGIKA? – Petras Maksimavičius	6
VIDAUS REIKALŲ IR ADMINISTRACIJOS MINISTERIJOS ATSAKYMAS Į 2020-06-30 TAUTINIŲ MAŽUMŲ RAŠTĄ	8
LLD ŠČECINO SKYRIUJE – Eugenija Pakutkienė	12

TIKĖJIMAS

APIE SENOJO TESTAMENTO AUKAS – Kun. Jaroslav Kalinovskij	13
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

EUGENIJUS PETRUŠKEVIČIUS. KOKI JĮ PAŽINOJAU? – Juozas Sigitas Paransevičius	14
IN MEMORIAM VALDUI – Božena Bobinienė	16
UŽ MEILĘ IR GYVENIMĄ AČIŲ, BRANGIOJI MAMA – Julija Račiuvienė	19

TAUTOSAKA

O SENIAU BUVO STROKŲ... – Jurgita Stankauskaitė	23
--	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vakaro žara (Valdo Žilionio nuotr.)
Onos Krakauskaitės iš Trakiškių audinys (Alicijos Krakauskienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2020-12-10

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 6000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Išsiemiojo. 2020-ieji eina į pabaigą ir visi viltingai žvelgiame į ateinančiuosius, tikėdami, kad su jais pasibaigs pernelyg ilgai užsitęsęs ir jau ne juokais išvarginęs sėdėjimas namuose. Dėl esamos situacijos negalėjome tinkamai paminėti „Aušros“ atsiradimo 60-ojo jubiliejaus. Nebuvo progos pasakyti ačiū visiems tiems, su kuo kartu kuriame „Aušrą“. Ir tai ne tik redakcijos darbuotojai, kurie kūrybingai ir sąžiningai dirba, bet ir daugybė kitų žmonių, kurie – paprašyti arba ir ne – atsiunčia straipsnį, prisiminimų ištrauką ar įdomią nuotrauką viršeliui. Ypač ačiū Punsko licejaus mokiniams, kurie daugybę metų talkina renkant „Aušros“, „Aušrelės“ ir „Suvalkiečio“ prenumeratą. Tuo pačiu norėčiau priminti Jums, mieli skaitytojai, kad visados laukiame Jūsų atsiliepimų, Jūsų indėlio. Mūsų „Aušrą“ kurkime visi kartu.

Šiame numeryje siūlau paskaityti mūsų kraštiečio, žinomo istoriko Broniaus Makauskos straipsnį – žvilgsnį į „Aušros“ nueitą kelią. Publikuojame tą dalį, kur kalbama apie jos atsiradimą, apie leidėjos – Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos – įkūrimą ir veiklos pradžią, apie valdžios intencijas ir jų nesutapimą su mūsų žmonių viltimis. Kitame žurnalo numeryje rasite šio straipsnio antrąją dalį. Šioje „Aušroje“ – taip pat Juozo Sigito Paransevičiaus prisiminimai apie buvusį jos redaktorių Eugenijų Petruškevičių.

Jau prasidėjo 25-ieji, kai per „Aušrą“ su Jumis, mieli skaitytojai, aš bendrauju. Praėjus ketvirčiui amžiaus mūsų tikslai pasilieka tie patys – puoselėti savo gimtąją kalbą, kultūrą, saugoti tautinę tapatybę, nes tik tu, kuo iš tikrųjų esame, galime būti įdomūs ir sau, ir pasauliui.

„Aušros“ vaidmuo Lenkijos lietuvių gyvenime

60 metų sukaktį minint

*Kiek kartų, Lietuva, vadinam
Keliom kartom kitais vardais
Tave, dalindami kaimynam
Ilgų draugysčių pažadais...*

Bernardas Brazdžionis „Kiek kartų“

Civilizacijos, valstybių, tautų ar atskirų bendruomenių istorijoje yra ypač svarbių, lemtingų, naują kryptį (augimo ar nuopuolio) žyminčių faktų, peraugusių į lemtingus reiškinius ar procesus. Juos istorikai vadina epochiniais. Prie tokių lietuvių tautai epochinių faktų priskiriame ir 1883–1886 m. gyvybinga šviesa blykstelėjusią „AUSZRĄ“. Jos 1294 puslapiuose išspausdintų tekstų mintys paskatino mūsų tautos sąmoningumo plėtrą, politinės minties brandinimą ir diferencijavimą. Tautos kultūroje ją mename pirmiausiai kaip svarbų akstiną gimtosios kalbos vartojimui viešajame gyvenime ir raštijoje. Prieš „Aušrą“ buvo lietuviškos spaudos pasireiškimų, kad ir epizodinių, po jos išaugo palaiptis labai svarios lietuvių spaudos potencialas. Turime savo kultūroje net nukaltus terminus priešaušrio ir „Aušros“ galdynės. Jos vertė ir reikšmė neabejojame, didžiuojamės. Bet anoji „Aušra“, kaip pirmagimis motinai, pažadino naujus lūkesčius ir viltis. Jos vardu pradėta steigti draugijas, vadinti lietuvių kultūros židinius. Jinai veikia mus ir šiandieną. Neatsitiktinai „Aušros“ keli steigėjai jau nuo 3-io jos numerio įrašė: „Laikraštį leidžia Lietuvos mylėtojai“. Anot V. Maciūno, „Aušra užgeso, nes brėško Rytas...

BRONIUS MAKĀUSKAS

Menkučio savo apimtimi Aušros mėnesinuko reikšmė tautai buvo didelė. Nelyginant maža kibirkštėlė gali įkurti didžiulį laužą. Aušra davė jau modernią lietuviybės sąvoką, pagrįstą gimtąja kalba ir savąja kultūra, taip pat padarydama griežtą diferenciaciją nuo kitų tautybių ir ypač galutinai atsisakydama nuo visokių unijinės ideologijos liekanų, kurios dažnam mūsų priešaušrio veikėjui dar trukdė aiškiai apsispręsti lietuviu. Meilė Lietuvai, jos kultūrai, lietuvių kalbai buvo ir yra perduodama ateinančioms kartoms, kurios, tikėkime, kaip tikėjo leidėjai, išters civilizacinių klystelių išbandymus. O kokios anos „Aušros“ sąsajos su mūsų „Aušra“? Taip pat jinai yra ta kibirkštis, su kuria iš tamsos ėjome į šviesą.

Didžiosios, nors labai kuklios savo apimtimi, „Aušros“ poveikis buvo jaučiamas ir mūsų krašte per aušrininkus, garsinusius Lietuvą Seinuose, Berznyke, Punske, Lomžoje, Varšuvoje. Žinoma, kartu su kitais kultūros ir dvasinio gyvenimo ugdytojais, ypač „Šaltinio“ steigėjais ir kūrėjais, Seinus iškėlusiais kaip lietuvių kultūros židinių. Taigi neatskleisiu paslapties teigdamas, kad ir Suvalkų krašto dūkams po 1920 m. kovų su lenkais, trečdalis Lietuvos su Seinais ir sostine Vilniumi aneksavimo, išvargintiems naujųjų krašto šeiminkų ir išgyvenusiems tarpukario represijas, vokiečių įvykdytą 1941 m. ekspulsiją/išvietinimą iš tėviškių, pokario egzodą, maitinusiems Lietuvos ginkluotojo pasipriešinimo sūnus, veikusius mūsų krašte

bei pakėlusius užplūdusios „naujos ne/tvarkos, komunizmo statybos“ sunkumus, netekus Lietuvos padrašinimo ir paramos ją Sovietų Sąjungai okupavus, gyvybiškai svarbu buvo šalia jau turimo, kad ir ideologiškai suluošinto, švietimo gimtąja kalba (mokyklų tinklo su lietuvių kalba pradžia 1951–1952–1954 m.) gauti tarpusavio informavimo ir palaikymo priemonę, „savo“ spaudą, kad laukty rytmečio aušros.

Lenkijoje, yrant stalinistinei epochai (1956 m. Gomulkos „atlydys“), lietuviams paskutiniams iš tautinių mažumų 1957 metais buvo leista įkurti Lietuvių visuomeninės kultūros draugiją (LVKD). Jos branduolį ir vadovybę sudarė šio krašto ir Lenkijos gilumoje apsigyvenę lietuviai (atvykę iš okupuotos Lietuvos ar paleisti iš lagerių be teisės gyventi Lietuvoje). Draugijos oficialūs steigėjai Juozas Degutis, Juozas Grigutis, Juozas Jakimavičius, Bronius Mickevičius, Antanas Moliušis, Jonas Stoskeliūnas, Jonas Šliaužys, Juozas Vaina, Vincas Valinčius buvo lietuvių pripažinti, autoritetingi žmonės (juos palaikė ir prie draugijos kūrimo prisidėjo nemažai čia nepaminėtų šio krašto šviesuolių ūkininkų). Jie tikėjosi išsaugoti lietuvišką dvasią ir turiniu, ir forma, telkti bendruomenę ir ją saugoti nuo nutautinimo. Ir šiandien stebina drąsiai pirmosios LVKD valdybos pirminko Juozo Maksimavičiaus viešai išsakytas veiklos tikslas – „**Svarbiausias lietuvių draugijos uždavinys yra kova už laisvą ir nepriklausomą Lietuvą**“. Tatai nepatiko valdančiam Lenkijos jungtinei darbininkų partijai, okupuotos Lietuvos agentams, infiltruotiems į draugijos tinklą, kurie surado būdų lietuvių visuomenei supriešinti ir galiausiai vietiniams talkininkams padedant nušalino savarankiškumą išlaikyti siekiančią pirmąją LVKD vadovybę. Draugiją siekta paversti LJDП įrankiu, tačiau daugelio sąmoningų LVKD narių ir jai nepriklausančių kaimo žmonių

dėka ji nuveikė nemažai teigiamų, išliekamosios vertės turinčių darbų, palaikant lietuvių sąmoningumą itin sudėtingomis sąlygomis. LVKD steigimas, siekiant lietuvių tikslų, buvo valdžiai akibrokštas. Sigito Birgelio žodžiais tariant, „saugumas LVKD suvažiavimą pramiegojo“.

Dar neregistruotas LVKD Organizacinis komitetas, o vėliau oficiali valdyba kelis kartus raštu kreipėsi į vidaus reikalų ministrą, paskui ir LJDП CK dėl spaudinio lietuvių kalba leidimo. Apsisaugant nuo aprioriško kaltinimo nacionalizmu pirmam prašomam leidiniui (J. Maksimavičiaus paruoštas projektas) nurodomas neutralus savaitraščio pavadinimas „Parama“ (10 000 egz. tiražas). Kiek vėliau buvo prašoma dvisavaitinio leidinio „Dainava“. Pastarojo leidyba buvo Varšuvoje svarstyta, kaip teigia svarbios monografijos apie Lenkijos lietuvius autorė, išstudijavusi to laikmečio centrinės Lenkijos valdžios dokumentus, prof. dr. Vitalija Stravinskienė, tačiau nušalinant lietuvius nuo jo redagavimo. Su tuo LVKD vadovai nesutiko. 1958 m. LVKD sekretorius Jonas Stoskeliūnas prašymą dėl leidinio (už pavadinimą „Aušros“ vardu pasisakė dauguma LVKD valdybos) pasiuntė LJDП CK Tautybių reikalų komisijos sekretoriui Aleksandruvi Slavui (Aleksander Sław). Jis makiaveliškai galimą leidimą grindė tuo, kad šis leidinys „galėtų būti atsvara

okupuotos Lietuvos ribų veikla buvo itin stropiai kontroliuojama iš Maskvos, LJD P CK kreipėsi į okupuotos Lietuvos KP ir ši sutiko „padėti“, suprask – formaliai kontroliuoti ir daryti įtaką tolesniam spaudos Lenkijos lietuviams teikimo procesui. Pabrėžtina, kad tiek LJD P, tiek Maskvos statytinei LKP neužteko paskirti savo redaktorių, svarbiau buvo nušalinti pagrindinius leidinio užsakovus ir pirmąją patriotišką LVKD vadovybę su J. Maksimavičiumi, J. Stoskeliūnu, J. Vaina ir kitais veikėjais. Prasidėjo nauja tautinės bendruomenės dekonstravimo epocha. Tai atliko ne tik Lenkijos ir okupuotos Lietuvos represinės tarnybos. Buvo surengtos provokacijų, supriešinimo ir minėtų veikėjų šmeižimo akcijos. Dalis kaimiečių, nežinodami faktų, vadovaudamiesi skleidžiamais gandas, suglumo. Paruošiamasis darbas buvo atliktas iki pagreitinto LVKD suvažiavimo, tik šįkart jau ne Punske, o visiškai kontroliuojamuose valdžios organų Seinuose. 1959 m. spalio 25 d. buvo „išrinkta“ nauja Centro valdyba su valdžiai tinkamu pirmininku Algirdu Skripka ir LVKD būstinė perkelta į Seinus. Siekiant visuomenę dar labiau supriešinti, pirmame pasirodžiusios po metų „Aušros“ numeryje paskelbta panegirika naujai LVKD vadovybei, kur akcentuota, jog neva jos pastangomis šis leidinys ir pasirodė.

Lietuvių bendruomenėje vis energingiau ir nekantriau plito neigiami atsiliepimai apie „nesuprantamus“ trukdžius leisti lietuvišką leidinį. Buvo viešai artikuliuojami ir valdžiai taikomi kaltinimai, kad neva demokratinėje santvarkoje tęsiama tarpukario lenkinimo politika, neleidusi Suvalkų krašte nei vieno lietuviško spaudinio. Pagaliau 1960 m. rugsėjį, 80 metų po Mažajoje Lietuvoje išleistos Jono Basanavičiaus „Aušros“, atkirstoje nuo Lietuvos Seinijoje sulaukta žinios iš Varšuvos apie pirmojo Lenkijos lietuvių spaudinio „Aušra“ išleidimą. Bet lietuvių lūkesčiai ir

viltys nepasiteisino. Tikrosios aušros, vykdančios lietuvių kultūros sklaidos misiją, reikėjo laukti dar ilgai. Teko tenkintis tik nemažomis pastangomis ir sumanumu „prakištais“ vertingais kultūrine ir tautine prasme straipsniais ir lietuvių kultūrinio bei politinio gyvenimo kronika. „Aušros“ išleidimas buvo lietuviams tas „laimės žiburėlis“, kurio šviesos palaikymas buvęs tik maža dalimi ir jų rankose.

Pirmasis „Aušros“ 17 numerių (išėjusių per 11 metų) redaktorių buvo tuometinės valdžios patikėtinis Zigmuntas Stoberskis (Zygmunt Stoberski). Debiutavęs 1940 m. Vilniuje komunistų leidžiamoje „Tarybų Lietuvoje“, nuo 1944 m. gyvenęs Varšuvoje. Čia, be kitų jam patikėtų uždavinių ir funkcijų, dar ir cenzūravo iš Vakarų patenkančius lietuviškus leidinius. „Aušros“ grafinio apipavidalinimo redaktorių buvo iš okupuotos Lietuvos 1946 m. atvykęs Kazimieras Švainauskas (Kazimierz Szwainowski). „Aušra“ pavadinta **LVKD CV vienkartinio leidiniu**. Tautiškai sąmoningi lietuviai suprato, kad laukia jų nemenkas išbandymas. „Aušrai“ buvo skirtas uždavinys formuoti Lenkijos lietuvių „tinkamas“ tiek LJD P, tiek LKP politines pažiūras. Šis tikslas suformuluotas pirmame jos numeryje, redaktoriaus žodyje „MIELAM SKAITYTOJUI“ (dar ne draugui – sic!), lyg koks gegutės kiaušinis. Ideologiniai uždaviniai buvo iškelti į pirmą vietą, o kultūriniai, tarp kitko, į paskutinę. Pacituokime šiuos skambius žodžius: „Aušra“ kiek galėdama stengsis talkininkauti LVKD jos kilniame darbe vienijant ir sąmoninant Lenkijos lietuvius bei mobilizuojant juos kovon už socializmą. Drauge su lenkų tauta ir Lenkijoje gyvenančiomis tautinėmis mažumomis, palaikydami ryšius su Tarybine Lietuva, Lenkijos lietuviai tvirtu žingsniu žengs pirmyn, koja kojon su visomis mūsų šalies progresyviomis jėgomis. „Aušra“ stengsis padėti mūsų tautiečiams šioje

lemtingoje žygiuotėje ir rūpinsis taip pat mūsų tautiečių kultūriniais reikalais.“ Kaip ta žygiuotė bus supranta, atskleidžiama to pačio leidinio panegiriniame straipsnyje, skirtame naujai LVKD valdybai. Taigi jos darbas buvo: „1. Suaktyvinti lietuvių tautybės gyventojus bendraliaudinei socializmo statybai Lenkijoje, 2. Populiarinti bendras lietuvių-lenkų darbo masių kovas, 3. Skleisti visapusiškai objektyvias žinias apie TSRS, o ypač apie Tarybų Lietuvą, apie tarybinės liaudies gyvenimą, darbą ir nepalenkiamą kovą už taiką ir draugystę tarp tautų, <...> 6. Ugdyti lietuvių kultūrą, tautinę savo forma ir socialistinę turiniu.“ Ir tik paskutiniuose trijuose punktuose kalbėta apie lietuviams rūpimus tikslus. Praktiškai tai reiškė, kad šokt, šiaudinę skrybėlę nešiot galėjai ir per šventes, ir šiokiadieniais, bet jeigu paminėsi straipsnyje Žalgirio mūšį, privalėsi iškelti jo reikšmę socialistiniams laimėjimams. O jeigu kam šautų į galvą pademonstruoti viešai tautinę trispalvę ar Vytį, gero tegul nelaukia. Laimei, Lenkija neturėjo Sibiro. Nors juo buvo gąsdinami ir nepriklausomos LVKD veiklos, ir kalbinių teisių Seinų bazilikoje gynėjai. Pristatant antrosios LVKD valdybos misiją, jos pirmtako nušalinimas buvo grakščiai prieš visuomenę motyvuotas, atseit „buvusi Centro Valdyba daug nuveikė švietimo ir kultūros srityse. Tačiau kai kurie Centro Valdybos nariai nesugebėjo užmegzti ryšį su vietiniais lietuviais (tikroji priežastis, kad **iš 18 LVKD Centro valdybos narių tik vienas buvo partinis, o svarbiausioje grandyje – valdyboje – nei vieno** – B. M.) ir dėl to antrame LVKD suvažiavime Seinuose 1959 m. spalio mėn. 25 d. buvo išrinkta nauja Centro Valdyba, o jos būstinę perkėlė iš Punsko į Seinų miestą“. Tokiomis tad sąlygomis buvo Lenkijos lietuvių siektina, o LJD P bei okupuotosios Lietuvos KP pirmostomis sąlygomis sukonstruota „Aušra“.

(Bus daugiau)

Gėdos, didžiavimosi ar kritinio mąstymo pedagogika?

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Naujasis Lenkijos nacionalinės edukacijos ministras Pšemyslavas Čarnekas (Przemysław Czarnek) neseniai pareiškė, kad valstybės švietimo sistemos laukia naujos permainos. Pirmiausia ketinama rimtai pasižiūrėti į mokyimo programų apimtį bei turinį ir atsisakyti perteklinių biurokratinių darbų, kurie pedagogams neleidžia daugiau laiko skirti darbui su mokiniais. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog ministro pasiūlymai turėtų patikti mokytojams ir mokyklų administracijai. Visi seniai kalba apie tai, kad mokyimo programos Lenkijos mokyklose tikrai labai didelės apimties, tad galbūt reikėtų kai kurių temų atsisakyti ir taip sumažinti mokyimo krūvį. Kad tai reikia reformuoti, parodė ir nuotolinis mokymas. Mat tiek mokytojai, tiek mokiniai tikrai susiduria su rimtomis problemomis, kai vieni nebespėja kokybiškai perteikti mokyimo programoje numatytos informacijos, o kiti jos gerai išmoksi. Nieko čia keisto. Kai nėra tiesioginio mokytojų kontakto su mokiniais, mokyimo ir mokymosi procesas žymiai sudėtingesnis.

Grįžkime prie Lenkijos nacionalinės edukacijos ministro idėjų. Duodamas interviu, jis patikslino, kuriems mokymo dalykams skirs ypatingą dėmesį. Pasak jo, reikia peržiūrėti lenkų kalbos, istorijos ir pilietinio ugdymo mokymo programas. Paaiškino, ką turi omenyje. Jo manymu, reikia sukurti naujas mokymo programas ir parengti naujus vadovėlius, kad juose nebeliktų „gėdos

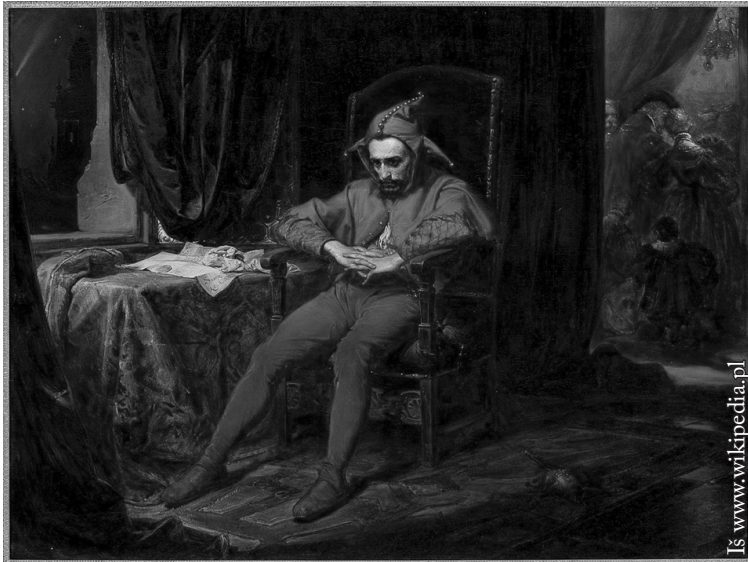
pedagogikos“, kurios apstu III Žečpospolitos laikais kurtoje švietimo sistemoje. Taigi mokant savo šalies istorijos ar pasakojant apie literatūrą siūloma visų pirma stiprinti tautinių ryši, pasididžiavimą savo kilme, rodyti šalies indėlį į krikščioniškųjų vertybių saugojimą Europos civilizacijoje, nebijoti pasakoti kaimynams apie tai, kas istorijoje buvo užpuolikas, o kas auka ir pan.

Žinoma, šitie žodžiai sukėlė daug diskusijų. To galima buvo ir tikėtis. Atmetus politinio pobūdžio argumentus verta ramiai pagalvoti, kokios gali būti tokios reformos pasekmės. Beje, ji gali būti ypač skausminga tautinių mažumų, taigi ir Lenkijos lietuvių, mokykloms. Žinoma, nekalbu apie anekdotu virtusį ginčą dėl to, kieno – lietuvių ar lenko – geniali karo strategija leido 1410 metais laimėti Žalgirio mūšį. Lietuvos ir Lenkijos istorikų laukia daug sudėtingesnių klausimų, į kuriuos, remiantis istoriniais šaltiniais, reikėtų atsakyti. Dar blogiau, kad patys skaudžiausi šios nemaža dalimi bendros istorijos įvykiai vyko ne Gdanske, Varšuvoje ar Vroclave, o ten, kur ligi šiol rusena įvairūs antagonizmai.

Kas ta „gėdos pedagogika“, apie kurią kalba ministras? Ką turima omenyje? Toks apibrėžimas atsirado gana neseniai. Daugiausiai šią sąvoką prieš 5–7 metus pradėjo vartoti dešiniųjų pažiūrų publicistai, kurie atkreipdavo dėmesį į tai, kad Lenkijos praeitis pernelyg dažnai aprašoma neigiamai ir tendencingai. Sakydavo,

kad tai daroma tyčia. Taip siekiama menkinti didingą šalies praeitį, neigti Lenkijos indėlį į Europos civilizacijos kūrimą ir krikščionybės saugojimą. Kaip tik tuo metu buvo sustiprėjusios diskusijos apie holokaustą, pokario rezistenciją arba Varšuvos sukilimo prasmę. Ne visos jos buvo malonios kai kuriems politikams, publicistams ar istorikams. Pradėta galvoti, kaip jas palenkti kita linkme, kad daugiau būtų kalbama apie tuos istorinius momentus, kurie stiprintų pasididžiavimą sava tauta, ieškota pavyzdžių, kurie atsvertų neigiamus stereotipus. Taigi „gėdos pedagogikos“ sąvoka lyg ir turėjo pateisinti naujas priemones. Lenkijos mokytojų sąjungos atstovai ragina atsisakyti šio pavadinimo, kadangi, pasak jų, „pedagogikos teorija tokios sąvokos nežino“. Kiti ironiškai pabrėžia, kad „gėdos pedagogika“ galima pavadinti kiekvieną istorijos pasakojimą, kuris nesutampa su istorijos vertintojo įsitikinimais.

„Gėdos pedagogikos“ priešingybė galėtų būti „didžiavimosi pedagogika“, kuri stiprina savivertę, patriotizmą, tautiškumą. Tačiau atrodo, kad tiek vienos, tiek kitos strategijos nesaikingas naudojimas neišvengiamai veda prie problemų. Ar po 1989 m. lenkai pradėjo gėdytis savo istorijos? Manau, kad priešingai. Kaip tik tuo metu prasidėjo intensyvus tautiškumo skatinimas ir „baltų dėmių“ savoje istorijoje naikinimo vėjus. Juk todėl ir atsirado modernus Varšuvos sukilimui atminti skirtas muziejus, pradėta sparčiai tyrinėti pokario rezistenciją

Karaliaus juokdarys Stančikas

judėjimą, sukurtos naujos institucijos, kurios užsiėmė istorijos tyrimais, pastatyti paminklai, miestuose gatvės pavadintos Pilsudskio, Dmowski ar Seinų sukilėlių vardais. Bėda ta, kad praėjus porai dešimtmečių, daliai politikų, žurnalistų ar mokslininkų šios pastangos pasirodė nepakankamos. Prasidėjo nuomonių poliarizacija, abipusiai kaltinimai. Laikui bėgant ši „revoliucija“, panašiai kaip XVIII a. Prancūzijoje, pradėjo „ryti savo vaikus“. Geras pavyzdys – nesutarimai dėl to, kaip vertinti Solidarumo judėjimą ir jo anuometinių lyderių indėlį į Lenkijos taikų išsivadavimą. Tai ideologinis ginčas. Man atrodo, kad sunku būtų apkaltinti net mažytę Lenkijos intelektualinio ar politinio elito dalį tuo, jog gėdijasi savo istorijos, šaiposi iš tautiškumo ar savo tautiečius laiko netikėliais. Greičiau dalis jų nori, kad lenkai į savo istoriją žiūrėtų įvairiapusiškiau, liberaliau, kaip madinga Vakarų Europoje. Kiti kartais labai taikliai pažymi, kad kuriant ateitį tai klaidingas kelias ir negalima istorijos laikyti nereikalingu balastu. Daug kartų apie tai rašiau ir dar pakartosiu. Mano galva, po 1989 m. Lenkijoje nebuvo nei vienos politinės jėgos, kuri menkintų savo istoriją, tautiškumą, tautinius simbolius ar negintų savo šalies arba tautiečių interesų užsienyje. Net kraštutinių

Ar anksčiau kai kurie intelektualai, filosofai arba literatai nesišaipė iš lenkų nacionalinio charakterio bruožų, nekeikė lenkų nuolankumo ar padlaižavimo stipresniems kaimynams? Žinoma, kad šaipėsi ir smerkė. Garsusis, taip pat lietuviams gerai pažįstamas pamokslininkas, jėzuitas Petras Skarga (Piotr Skarga) XVI a. aršiai kritikavo lenkų polinkį į ginčus. Adomas Mickevičius „Vėlinėse“ („Dziady“) taip pat nevensgė pasišaipyti. Apie tautiečių kvailumą tiesiai šviesiai dramoje „Vestuvės“ („Wesele“) rašė Stanisław Wyspiański (Stanisław Wyspiański). O kiek gerų patarimų savo kūriniuose pateikė komedijų kūrėjas Aleksandras Fredro (Aleksander Fredro), literatai Witoldas Gombrowičius (Witold Gombrowicz) ar Juliusas Slovackis (Juliusz Słowacki)! Tai kodėl jie nėra kaltinami „gėdos pedagogikos“ propagavimu, o tapo lenkų literatūros genialiais kūrėjais? Ar šiuolaikiniai rašytojai, aktoriai ar šiaip pramogų atstovai, kurie šiandien šaiposi iš lenkų nacionalinio charakterio bruožų ir politinių sprendimų, nemyli Lenkijos? Ar jų vartojami epitetai yra aršesni už tuos, kuriuos vartojo anksčiau minėti lenkų literatūros grandai? Ne. Wyspiański kūrinyje „Vestuvės“ sugalvotas personažas išsakė ir šiandien dar

kairiųjų ar liberalių pažiūrų politikai bei publicistai, kylant „pavoju“, susimobilizavo ir vieningai demonstravo konservatyvias pažiūras šiuo klausimu. Todėl kartais sudėtinga suprasti, kodėl šis ginčas kyla ir kodėl vėl reikia keisti istorijos vadovėlius.

cituojamą mintį: „Laikei, chame, rankose auksinį ragą, o beliko tik virvė“ („Miałeś, chame, złoty róg ... ostał ci się jeno sznur“). Sakyčiau, labai kritiškas požiūris į to meto įvairių socialinių sluoksnių tarpusavio santykius ir jų pasekmes bendram tautiniam interesui. Ar ši citata aktuali šiandien? Vieni sako, kad taip. Kiti, kad ne. Šią dramą Wyspiański parašė prieš 120 metų. Kai 1901 m. ji pirmą kartą buvo suvaidinta Krokuvos teatre, niekam nekilo abejonių, kas tas chamas, ką jis dėl savo „tamsumo“ prarado ir kaip reikia tą klaidą atitaisyti. Paradoksalu, kad praėjus 120 metų dar ginčijamasi dėl šių žodžių prasmės. Priežastis gali būti ta, kad abi besiginčijančios stovyklos nepagalvoja, jog P. Skargos pamokslai taip pat ne visiems jo amžininkams patikdavo. Lygiai A. Mickevičiaus ar S. Wyspiański vartojami vaizdūs palyginimai kėlė pasipiktinimą. Tačiau laikui bėgant atsirado suvokimas, kad jie provokavo gilesniam mąstymui, ragino matyti ne tik savo tautos laimėjimus, herojiškus poelgius, bet taip pat klaidas, tarkime, kaimynams padarytas skriaudas (nepaisant to, ar tie kaimynai buvo kito tikėjimo, tautybės, ar priklausė skirtingam socialiniam sluoksniui).

Atrodo, kad diskusija apie „gėdos“ ar „didžiavimosi“ pedagogiką dar kurį laiką truks, o tautinių mažumų atstovams ji gali būti skausminga. Istorijos mokymas mokykloje – atsakingas dalykas. Jis negali būti labai idealizuotas ir ideologizuotas. „Historia magistra vitae est“ (Istorija – gyvenimo mokytoja), – sakė Ciceronas. Istorijos žinojimas bent teoriškai turėtų apsaugoti mus nuo klaidų, nesukurti nereikalingų iliuzijų ir nesuteikti vilties, kad kai pasakosime savo istorijos versiją, tai ateityje... taip ir bus. Taip nenutinka. Kad istorija dar galėtų mus ko nors mokyti, ji turi būti atkuriamą sąžiningai, o pasakojimas apie ją – kiek įmanoma labiau priartėti prie tiesos.

Vidaus reikalų ir administracijos ministerijos atsakymas į 2020-06-30 tautinių mažumų raštą

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 22 nr.

Lentelėje pateikiamas aktualus mokinių skaičius, skirstant į kalbas ir mokymo formas¹¹.

Mažumos kalba	Mokymo forma				Iš viso
	Mažumos kalbos mokymo grupė	Dviejų kalbų tautinei mažumai	Su papildomu tautinės ar etninės mažumos arba regioninės kalbos mokymu	Tautinės ar etninės mažumos arba regionine mokomąja kalba	
Baltarusių	1 323	26	1 427	17	2 793
Hebrajų	0	0	361	0	361
Kašubų	16 619	133	3 869	242	20 863
Lietuvių	96	0	0	506	602
Lemkų	293	0	20	0	313
Vokiečių	33 153	1 432	23 613	956	59 154
Armėnų	58	0	0	0	58
Slovakų	188	0	0	0	188
Ukrainiečių	1 698	704	164	367	2 933
Rusų	32	52	50	0	134
Iš viso	53 460	2 347	29 504	2 088	87 399

Noriu priminti, kad 2019 m. gegužės 16 d. įvyko Vyriausybės ir tautinių bei etninių mažumų bendrosios komisijos (toliau VTEMBK) darbo grupės tautinių ir etninių mažumų bei regioninę kalbą vartojančios bendruomenės švietimo reikalams pirmasis posėdis. Jo metu darbo grupė patikslino savo darbų apimtį, nustatydamas, kad domėtis „formalioju ugdyimu“, t. y. klausimu, kuris esąs vien atsakingo už švietimo ir auklėjimo reikalus ministro kompetencija. Kalbėtasi apie esamų mažumų švietimo plėtros strategijų aktualinimą bei galimybių įgyvendinti prašymus, pateiktus VTEMBK mažumų pusės 2018 m. birželio 12 d. pareiškime dėl

¹¹ Švietimo informacijos sistema, 2019-09-30 (bazinė būklė, 2020-07-22).

tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbų mokymo, apsvaistymą.

Penkių mažumų bendruomenių nuomonės ir pasiūlymai, pateikti anketoje (pailginus jos pildymo laiką), yra vertinga informacija apie tai, ką

savivaldybėms, mokymo mažumų kalbomis plėtimas ar sudarymas galimybės mažumų mokiniams atsisakyti antrosios užsienio kalbos. Naujiems sprendimams, NEM nuomone, reikia gilesnės diskusijos VTEMBK darbo grupėje ir galiausiai teisės aktų pakeitimo. Dėl jų sisteminio pobūdžio – reikia laiko pritaikyti, pvz., parengti naujus programinius pagrindus ar egzaminų standartus.

Apie mažumų švietimo sistemos reformą taip pat nuolat diskutuojama per VTEMBK posėdžius su ministru, atsakingu už švietimo ir auklėjimo reikalus. Paskutiniame – LXX Bendrosios komisijos posėdyje, vykusiame š. m. birželio 17 d., NEM valstybės sekretoriaus pavaduotojas Maciej Kopeć deklaravo atvirumą tolesniems veiksams šiuo klausimu.

Maža to, Nacionalinės edukacijos ministerija sutinka su minėtame dokumente išsakyta nuomone, kad ypač dėl pastaraisiais metais įgyvendintų sisteminių ir programinių reformų prieš nemažai metų parengtos paskirų mažumų švietimo plėtros strategijos turi vien istorinę vertę.

Reikia pabrėžti, kad ikšiolinės strategijos nebuvo dokumentai, parengti remiantis Įstatymo dėl plėtros politikos vykdymo principų nuostatais¹³.

¹² Metodinių konsultacijų organizavimas ir vedimas (priklausomai nuo poreikių) mokyklose su tautinių ir etninių mažumų mokomosiomis kalbomis įdarbintiems mokytojams – tai mokytojų tobulinimo įstaigų uždavinys. Ypatingas edukatoriaus mažumų mokymo reikmėms yra romų asistentas. Romų ugdymo asistento pareigybės įvesta į Lenkijos mokyklų sistemą įgyvendinant Bandomąją vyriausybės programą, skirtą romų bendruomenei Mažosios Lenkijos vaivadijoje 2001–2003 m. Dėl romų ugdymo asistentų darbo rezultatų numatyta šių veiklų tęsti pagal Programą 2021+.

¹³ 2006 m. gruodžio 6 d. įstatymas dėl plėtros politikos vykdymo principų (t. y. Dz. U., 2017 m., poz. 1376).

Vien Lenkijos lietuvių švietimo plėtros strategijos atveju atsirado formalus pagrindas ją parengti pagal Lenkijos ir Lietuvos komisijos tautinių mažumų problemoms V posėdžio protokolą, Lenkijos Respublikos ir Lietuvos Respublikos vyriausybės bendradarbiavimo reikalų tarybos VII plenarinio posėdžio susitarimų protokolą bei Lenkijos Respublikos Seimo ir Lietuvos Respublikos Seimo narių asamblėjos 1/VIII įstatymą.

Nacionalinės edukacijos ministerija perduotoje medžiagoje taip pat atkreipia dėmesį į faktą, kad nuolat didėjant savos kalbos besimokančių mokinių skaičiui proporcingai didinamos lėšos, perduodamos mokykloms vadovaujantiems organams kaip papildomos švietimo subvencijos sumos vykdyti užduotims, susijusioms su mokiniams, besimokančiais mažumos arba regioninės kalbų. Kam skirti švietimo subvenciją – pagal Įstatymo dėl vietos valdžios vienetų pajamų¹⁴ 7 str. 3 d. – sprendžia sprendimus priimančios vietos valdžios vieneto organas.

2020 m. bendrosios subvencijos švietimo dalyje pagal tam tikrus sverius vietos valdžios vienetams skirtos papildomos lėšos – iš viso 423 mln. zł; lyginant su 2019 m. (397 mln. zł) – 26 mln. zł, t. y. 6,5 %, daugiau.

2016–2020 m. paskiroms mažumoms skirtos švietimo subvencijos lėšos

Mažumos subvencija (mln. zł)	2016	%	2017	%	2018	%	2019	%	2020	%
Baltarusių	11,8	3,3	11,7	3,1	10,9	3,0	11,3	2,8	10,9	2,6
Lietuvių	3,0	0,8	2,8	0,8	3,1	0,9	3,4	0,9	3,5	0,8
Lemkų	2,4	0,7	2,3	0,6	2,0	0,5	2,2	0,5	2,2	0,5
Vokiečių	161,8	45,3	174,2	46,7	185,3	50,8	210,4	53,0	223,6	52,9
Armėnų	0,6	0,2	0,5	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,4	0,1
Romų	17,4	4,9	17,1	4,6	15,2	4,2	14,9	3,8	13,4	3,2
Slovakų	1,8	0,5	2,0	0,5	1,6	0,4	1,4	0,4	1,4	0,3
Ukrainiečių	18,9	5,3	18,1	4,9	17,4	4,8	17,5	4,4	19,7	4,7
Žydų	1,6	0,5	1,7	0,5	1,9	0,5	1,3	0,3	1,1	0,3
Kašubų kalba	136,8	38,3	142,2	38,1	126,4	34,7	133,9	33,7	146,4	34,6
Rusų	0,6	0,2	0,4	0,1	0,4	0,1	0,3	0,1	0,4	0,1
Iš viso	356,8	100	373,2	100	364,7	100	397,0	100	422,9	100

Kalbant apie vadovėlių mažumų kalboms, savai istorijai ir kultūrai bei geografijai mokytį leidybą noriu pažymėti, kad tautinėms mažumoms skirti vadovėliai tvirtinami kaip tinkami naudoti ugdymo procese pra-

¹⁴ 2003 m. lapkričio 13 d. įstatymas dėl vietos valdžios vienetų pajamų (Dz. U., 2020 m., poz. 23 su vėl. pak.).

šant subjektui (dažniausiai leidėjui), turinčiam turtines autoriaus teises.

Pagal 2017 m. spalio 27 d. įstatymą dėl švietimo uždavinių finansavimo vadovėliai ir pagalbinės knygos moksleiviams mokytį, kiek būtina palaikyti tautinę tapatybę, gali būti finansuojami iš valstybės biudžeto dalies, kurią tvarko atsakingas už švietimo ir auklėjimo reikalus ministras.

Finansinė parama teikiama vadovėliams, kuriuos atsakingas už švietimo ir auklėjimo reikalus ministras patvirtino kaip tinkamus naudoti ugdymo procese ir kurie buvo įtraukti į sąrašą vadovėlių, skirtų bendrajam lavinimui tautinėms mažumoms, bei vadinamosioms pagalbinėms knygoms (tai, pvz., pratybų sąsiuviniai, dalykų žodynėliai, metodiniai vadovai), kurių nereikia tvirtinti kaip tinkamų naudoti ugdymo procese.

Nupirkti vadovėliai ir pagalbinės knygos nemokamai perduodami atitinkamoms švietimo kuratorijoms,

variantai, leidėjams sutikus sudarant sutartį su NEM, yra paskelbiami edukaciniame portale *Scholaris* ir jais leidžiama nemokamai naudotis mokiniams, mokytojams bei kitiems susidomėjusiems asmenims. Mokytojai ir mokiniai gali naudotis tiek tradiciniais, tiek elektroniniais vadovėliais.

Be to, dėl vadovėlių lietuvių mažumos kalbai, istorijai ir kultūrai bei geografijai mokytį leidybos bendrą deklaraciją priėmė nacionalinės edukacijos ministras Dariusz Piontkowski ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministras Algirdas Monkevičius. 2019 m. lapkričio 20 d. deklaracija dėl tautinių mažumų švietimo Lenkijos Respublikoje ir Lietuvos Respublikoje numato, tarp kitko, lietuvių tautinei mažumai skirtų vadovėlių ir pagalbinių knygų finansavimą. 2019 m. liepos 26 d. Nacionalinės edukacijos ministerija ir Liublino

Jono Pauliaus II katalikiškasis universitetas (toliau LKU) pasirašė sutartį dėl ukrainiečių kalbos vadovėlio licėjaus ir technikum mokiniams, priklausantiems ukrainiečių tautinei mažumai, parengimo. Atskiros vadovėlio dalys bus palaipsniui rengiamos 2020–2022 m. Š. m. birželį PROSVITA fondas, kurio būstinė Valčiuje, Okulickio g. 10-14/12, pateikė Nacionalinės edukacijos ministerijai prašymą finansuoti pagalbinę knygą *Kelionė po Ukrainą. Žinių apie Ukrainą pratybų sąsiuvinis*, 1 d. I ugdymo pakopos mokiniams, priklausantiems Lenkijos ukrainiečių tautinei mažumai. Ministerija pradėjo tartis su fondu dėl galimybės išleisti šiais leidybos metais pagalbinę knygą, kuriai fondas nepateikė prašymo ir kuri nebuvo įtraukta į 2020 metų leidybos planus.

Vilius, kad artimiausiu metu bus patenkinti kitų tautinių ir etninių mažumų bei kašubų kalbą vartojančios bendruomenės poreikiai.

o paskui mokyklų bibliotekoms arba tarp mokyklinėms mokymo grupėms pagal mokyklų direktorių užsakyamus. Tokia sistema garantuoja tinkamą vadovėlių platinimą ir galimybę nemokamai naudotis vadovėliais vis kitais mokslo metais mažumos kalbos besimokantiems moksleiviams. Paskirų pavadinimų elektroniniai

Ad 3) Informacija apie mažumas

Būdamas ministras, atsakingas už religinių bendruomenių bei tautinių ir etninių mažumų reikalus, puikiai suvokiu, kad dėl lenkų visuomenės žinių apie tautines ir etnines mažumas bei jų paveldą ir kultūrą lygio reikia imtis nuolatinių veiksmų. Džiaugiuosi, kad:

- uždaviniai, finansuojami iš biudžeto dalies, esančios VRAM žinioje (pvz., lemų radijas Lem.fm arba Vokiečių visuomeninės kultūros draugijos Opolės Silezijoje įgyvendinamas uždavinys „Vokiečių mažuma turi vertę“ – kampanija, rodanti teigiamus buvimo „mažuma“ ir gyvenimo su „mažuma“ aspektus),
- uždaviniai, remiami Kultūros ir tautinio paveldo ministerijos (pvz., toliau vykstantis Lenkijos Respublikos tautinių ir etninių mažumų muzikos festivalis),
- radijo ir televizijos laidos regioninėse visuomeninėse medijose

palaiptiesiems prisideda prie žinių apie tautinių ir etninių mažumų istoriją, tradicijas ir kultūrą populiarinimo bei regioninės kalbos išlaikymo ir plėtros. Giliai tikiu, kad mažumų puoselėjama ir nuosekliai jau daug metų dotacijomis iš valstybės biudžeto remiama kultūrinė veikla duos teigiamų rezultatų.

Tuo pačiu noriu patikinti, kad VRAM neapsiriboja vien dotacijų skyrimu, remiantis Mažumų įstatymo 18 str. Žinodamas su šiuo klausimu susijusius lūkesčius, inicijavau veiksmus, dėl kurių viešojoje erdvėje turėtų atsirasti daugiau informacijos apie mažumas. Š. m. rugsėjo 9 d. buvo pasirašyta sutartis dėl viešosios užduties *Proginio leidinio 2020 m. sukanančių 2005 m. sausio 6 d. tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymo priėmimo 15-ųjų metinių proga išleidimas* įgyvendinimo. Šios publikacijos išleidimo tikslas yra informacijos apie mažumas sklaidimas

praplečiant skaitytojo žinias apie įvairius tautinių ir etninių mažumų gyvenimo ir visuomeninės veiklos aspektus arba apie veiksmus regioninei kalbai apsaugoti ir plėtoti Mažumų įstatymo galiojimo laikotarpiu.

Be to, pagal Įstatymą dėl visuomenei naudingos veiklos ir savanoriavimo¹⁵ buvo paskelbtas atviras pasiūly konkursas. Viešojo užduties *Edukacinis filmas apie paskiras tautines ir etnines mažumas bei regioninę kalbą vartojančią bendruomenę*, kuriai bus skirta VRAM parama – tai scenarijaus parengimas ir edukacinio filmo, populiarinančio tautinių ir etninių mažumų bei kašubų kalbą vartojančios bendruomenės tematiką, sukūrimas. Šis filmas yra savotiškas įgyvendinimas lūkesčių, išsakytų Bendrosios komisijos LXX posėdyje š. m. birželio 17 d.

Ad 4) Vyriausybės programa, skirta tautinėms ir etninėms mažumoms bei regioninei kalbai

Noriu pažymėti, kad VRAM koordinuoja Vyriausybės programą, skirtą etninei mažumai, kuriai kaip vienintelei Lenkijoje gresia socialinė atskirtis. Turiu omeny *Lenkijos romų bendruomenės integracijos programą 2014–2020 m.* Rengiami ir įgyvendinami projektai duoda romams galimybę pradėti tinkamą gyvenimą visuomenėje bei realiai įsitvirtinti darbo rinkoje populiarinant alternatyvius ir lanksčius įdarbinimo bei darbo organizavimo metodus ir formas. Taip apibrėžtoms aktyvumo kryptims visgi reikia institucinių formų, jungiančių verslumo idėją ir nevyriausybinių organizacijų funkciją. Darbo rinkoje pageidaujama kvalifikacijų stoka ir dėl to blogesnė gyvenimo bei sveikatos padėtis, be to, įsitvirtinusi socialinė atskirtis, kuri nepastebima kitų tautinių ir etninių mažumų atveju –

15 2003 m. balandžio 24 d. įstatymas dėl visuomenei naudingos veiklos ir savanoriavimo (Dz. U., 2020 m., poz. 1057).

tai tiesioginės priežastys skirti paramą konkrečiai mažumai. Poreikį tęsti veiksmus, siekiant romų pilietinės ir visuomeninės integracijos, kurių Lenkijoje sistemiškai imtasi 2001 m., rodo du svarbūs aspektai: politinis ir visuomeninis sutarimas Lenkijoje dėl būtinumo imtis standartus viršijančių pastangų, norint sudaryti minėtai grupei lygias galimybes. Man pavaldūs ekspertai Religinių bendruomenių ir tautinių bei etninių mažumų departamente šiuo metu atlieka dvejopą darbą, kurio tikslas – vis didesnė romų bendruomenės integracija. Viena vertus, jie nuolat koordinuoja šiais metais besibaigiančią *Lenkijos romų bendruomenės integracijos programą 2014–2020 m.* Kita vertus, dirba, kad būtų priimta nauja daugiametė programa – *Lenkijos romų visuomeninės ir pilietinės integracijos programa 2021–2030 m.* Remiantis ankstesne patirtimi, nauja Programa nurodo ypatingai remtinas grupes: romų moteris ir merginas, romų vaikus ir jaunimą bei romų ugdymo asistentus ir vadamuosius pagalbinius mokytojus.

Turint omeny daug šiuo metu veikiančių institucijų ir veiksmų, kurių imamasi dėl priklausymą tam tikrai etninei grupei deklaruojančių Lenkijos piliečių (už religinių bendruomenių bei tautinių ir etninių mažumų reikalus atsakingas ministras, vaivadų įgaliotiniai tautinių ir etninių mažumų reikalams, Vyriausybės įgaliotinis lygių galimybių reikalams, atskiras įstatymas mažumoms bei pastovios dotacijos, skiriamos pagal Mažumų įstatymo 18 str., Vyriausybės *Romų bendruomenės integracijos programa* ir kt.), atrodo nepagrįsta šiuo metu rengti kitą daugiametę programą.

Ad 5) Tautinių ir etninių mažumų politinis aktyvumas

Tautinių ir etninių mažumų bei likusių Lenkijos Respublikos piliečių politinis aktyvumas yra didžiausia demokratinės sistemos funkcionavimo

Lenkijoje vertybė. Lenkija įvedė tautinių ir etninių mažumų atstovams nemažai lengvatų parlamento rinkimuose. Remiantis Rinkimų kodekso¹⁶ 197 str. 1 §, Lenkijos Respublikos Seimo rinkimuose rinkėjų, priklausančių įregistruotoms tautinių mažumų organizacijoms, įkurtų rinkimų komitetų sąrašai gali būti atleisti nuo sąlygos gauti mažiausiai 5 % galiojančių balsų šalies mastu, kad galėtų dalyvauti dalijantis mandatais rinkimų apygardose, jeigu Valstybinei rinkimų komisijai (toliau VRK) bus pateiktas pareiškimas šiuo reikalu vėliausiai penktą dieną prieš rinkimų dieną. Kartu su tuo pareiškimu komitetas privalo pateikti tautinės mažumos organizacijos kompetentingo vadovaujamojo organo dokumentą, patvirtinantį, jog rinkimų komitetą įkūrė rinkėjai, esantys tos organizacijos nariai. Remiantis Rinkimų kodekso 462 str. 4 §, vaivadijų seimelių rinkimuose jungiant apskritis į rinkimų apygardą negalima pažeisti tautinėms ar etninėms mažumoms priklausančių rinkėjų, gyvenančių jungiamose apskrityse, socialinių ryšių.

Minėtomis teisėmis sėkmingai pasinaudojo Rinkėjų rinkimų komitetas „Vokiečių mažuma“, kuris įregistravo kandidatų sąrašą rinkimų apygardoje nr. 21 ir gavo vieną mandatą 2019 m. spalio 13 d. vykusiuose IX kadencijos LR Seimo rinkimuose. Verta pabrėžti, kad VRK nepareikšta priekaištų dėl minėtų nuostatų įgyvendinimo.

Lenkijos sisteminiai sprendimai šiuo klausimu atitinka aukščiausius tarptautinius standartus, apibrėžtus tarptautiniuose teisės aktuose, tarp jų – rekomendaciniuose dokumentuose, kurie yra pagrindas analizuojant rinkimų sistemos funkcionavimą minėto aktyvumo kontekste. Šalies teisės aktai atitinka:

- Tarptautinio piliečių ir politinių teisių pakto 27 str. (Dz. U.,

1977 m., nr. 38, poz. 167);

- 1966 m. kovo 7 d. Tarptautinės konvencijos dėl bet kokių rasinės diskriminacijos formų likvidavimo 5 str. (Dz. U., 1969 m., nr. 25, poz. 187);
- 1995 m. vasario 1 d. Tautinių mažumų apsaugos rėminės konvencijos 4 ir 15 str. (Dz. U., 2002 m., nr. 22, poz. 209).

Kalbant apie rekomendacinius dokumentus, Lenkijos teisės aktai atitinka pagrindines šios srities rekomendacijas nr. 7, 9 ir 10 (iš 1999 m. rugsėjį Lunde Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos vyriausiojo komisaro tautinių mažumų reikalams priimtų rekomendacijų, vad. Lundo rekomendacijomis) bei 2002 m. Venecijos komisijos priimto Gerosios rinkimų praktikos kodekso nurodymus nr. 1.1.C.IV, 2.2.IV ir 2.4. Verta pabrėžti, kad Lenkijos sisteminius sprendimus teigiamai įvertino Europos Tarybos ekspertai.

Kalbant apie Vidurio ir Rytų Europos valstybių teisinius sprendimus, Lenkijos sisteminiai sprendimai panašūs į Vokietijos. Kai kurios valstybės neturi aukštų standartų, prilyginamų Lenkijos sprendimams. Tarkim, Čekijos Respublika negarantuoja tautinių ir etninių mažumų atstovams parlamento mandatų, o rinkimų sistemoje nenumatyta jokių specialių lengvatų mažumų kandidatams. Taikomi rinkimų slenksčiai bei yra privalomas rinkimų užstatas. Panašūs sprendimai kaip Čekijoje taikomi Slovakijos Respublikoje (išskyrus užstatą).

Ukrainoje nėra specialios atstovavimo tautinėms ir etninėms mažumoms parlamente ir savivaldose sistemos. Europos Tarybos nuomone, Ukrainos sistemoje nesą jokios tautinių ir etninių mažumų veiksmingo dalyvavimo išrinktuose atstovaujamuosiuose organuose garantijos. Europos Taryba rekomenduoja, kad Ukraina atliktų išsamią rinkimų teisės aktų analizę mažumų veiksmingo dalyvavimo aspektu.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra jokių nurodymų dėl su tautinių ir etninių mažumų atstovavimo parlamente sistema susijusių lengvatų pobūdžio, tiek šalies, tiek regiono lygmeniu. Lietuvoje tautinių mažumų atstovams galioja 5 % rinkimų slenkstis. Tautinių mažumų partijoms galioja tokie patys principai, kaip ir kitoms partijoms, tarp kitko, narių skaičiaus riba (2000 narių). Jei nėra reikiamo narių skaičiaus, partija likviduojama administraciniu sprendimu. Europos Tarybos nuomone, galiojantis rinkimų slenkstis turi „galimą neigiamą įtaką mažumų atstovų dalyvavimui rinkimuose“¹⁷.

Tuo tarpu Vengrijoje nebūtina peržengti rinkimų slenksčio. Rinkimų įstatymas nurodo, kad savivaldos institucijos gali sudaryti tautinių mažumų sąrašus, kai sąrašą parems bent 1 % mažumos rinkėjų, bet ne mažiau negu 1500 asmenų. Kandidatus pateikianti institucija turi teisę turėti vieną mandatą parlamente, jeigu gaus bent ¼ Hare kvotos dalį. Jei neperžengs minėtos ribos, institucija turi teisę turėti parlamento atstovą. Atstovas gali dalyvauti parlamento debatuose be teisės balsuoti.

(Bus daugiau)

17 „The Advisory Committee has noted that threshold requirements in electoral laws can potentially have a negative impact on the participation of national minorities in the electoral process, which needs to be duly taken into account. Exemptions from threshold requirements have proven useful to enhance national minority participation in elected bodies.“ [Patariamasis Komitetas pažymėjo, kad slenksčio reikalavimai rinkimų sistemoje gali turėti neigiamą įtaką tautinių mažumų dalyvavimui rinkimų procese, į ką reikia atitinkamai atsižvelgti. Dėl atleidimo nuo slenksčio reikalavimų padidėjo tautinių mažumų dalyvavimas renkamuose organuose.] Ketvirtoji nuomonė dėl Lietuvos, priimta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Tarybos Patariamąjo Komiteto Tautinių mažumų apsaugos rėminės konvencijos reikalams, nr. ACFC/OP/IV(2018)004, p. 33.

16 2011 m. sausio 5 d. įstatymas – Rinkimų kodeksas (Dz. U., 2020 m., poz. 1319).

LLD Ščecino skyriuje

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

*Lyg kerpės ant stogų prisiminimai plečias,
lyg prietemoje ošiantis lietus,
(...) kaip laikas virsta kerpėm ir sienojais –
(...) kažkas užrašė, jog tu gyvenai.*

Robertas Keturakis

Dažnai paskambina LLD Ščecino skyriaus pirmininkas Viktoras Buvelskis. Jis vis pažeria gražių minčių bei ilgesio žodžių:

– Labai mylime Lietuvą, ilgimės, tik jau neturime jėgų nuvažiuoti. Kai buvo galima, pradėjome dažnai lankytis, vaikams parodėme savas

tėviškes. Sunku čia buvo, nemėgstami buvome mokyklose, todėl ne visi drįso prisipažinti, kad atvyko iš Lietuvos, kad lietuviai...

Čia tik po karo tai labai daug lietuvių gyveno, bet kai kurių vaikai ir anūkai iki šiolei nežino, kad jų seneliai, tėvai – lietuviai iš Lietuvos... Nemažai tautiečių mirė, kiti sugrįžo, iškeliavo anapilin ir jau palaidoti prie savo gimtinių. Daug kas sukūrė čia mišrią šeimą ir nebuvo paprasta išmokyti vaikus lietuvių kalbos – vieniems pavyko, kitiems ne.

Šį kartą Viktoras Buvelskis dar

pateikė tokią informaciją:

– Gerbiame Dariaus ir Girėno žūties vietą Soldino miškelyje. Šiomet reikėjo remontuoti klėtelę – muziejėlį. Tam tikslui lėšų skyrėme mes ir Myslibužo miesto savivaldybė. Nuo kirvarpų papurkšta tinkamais konservavimo preparatais ir padažytos muziejėlio sienos, tvorelė. Patvarkyta aplinka.

Mano jėgos silpsta, todėl noriu perduoti pirmininkavimą. Turime iš Lietuvos pilietę, kuri nemoka kalbėti lietuviškai, bet ji labiausiai tiktų būti LLD Ščecino skyriaus pirmininke.

Gerbiamiems Irenai ir Jeronimui Šalčiūnams

tariame nuoširdžiai aciū už skiriamas aukas „Aušros“ redakcijos reikmėms!

Linkime Jums, mieli mūsų krašto lietuvių veiklos mecenatai, sveikatos, šiltų, jaukių, gražių šv. Kalėdų ir Dievo palaimos Jūsų kelyje.

IŠVYKA

Ak, Trikampio dzūkai brangieji,
Sargai lietuvybės mieli,
Atleiskit, mintim tik atskrieju
Pas jus, kur tikrai netoli.
Pirmiausia patekti į Punkską –
Ten rymo licėjus garsus.
Bažnyčia arti nuo jo dunkso,
Per Žolinę šaukia visus!
Ir Klebonija čia Senoji,
Garbinga „Aušros“ leidykla
Kely į Seinus, rodos, moja,
Kol Katedra švystels balta.

Štai Vyskupui A. Baranauskui
Paminklas, parimęs šalia,
Kapai savanoriams narsiausiems
(Per Vėlines žvakių gaisre).
„Lietuvių namus“ rasti gausiu,
Kur gal repetuos „Kultuvė“,
Pakolei asfaltas galiausiai
Į klubą Suvalkuos lydės.
Užjausti visus Jus bandysiu,
Kai jaukia planus „korona“,
Su žmona iš tolo prašysim,
Kad vestų Tvėrėjo ranka.

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

Apie Senojo Testamento aukas

KUN. JAROSLAV KALINOVSKIJ

Aukas Senajame Testamente ne kartą Viešpats Dievas yra prašęs aukoti. Pavyzdžiui, pareikalavo iš Abraomo, kad paaukotų savo sūnų Izaoką. Kai paskui jį atleidęs nuo šios aukos, vietoj sūnaus Abraomas paaukojo Viešpačiui Dievui deginamąją auką (gr. ὁλόκαυστος (holokaustos), lot. holocaustum „deginamoji auka, sudeginta auka“) iš avino. Kaip aiškina šventieji Tėvai, toji Abraomo auka buvo Jėzaus Kristaus prototipas.

Viešpats Dievas Senajame Testamente pats per Mozę perdavė žydams žinias apie įvairias aukas, o jos būdavo dvejopo pobūdžio: vienos nekruvinosios, o kitos kruvinosios.

Nekruvinoji auka buvo, pavyzdžiui, smilkalų deginimas. Kita tokia auka (kuri buvo Švenčiausiojo Sakramento prototipas) – tai miltų ir aliejaus aukojimas, taip pat duonos ir

vyno aukojimas, apie kuriuos Viešpats Dievas sakė: „Štai javų atnašos apeigos. Aaronas sūnūs atnašaus ją VIEŠPATIES akivaizdoje priešais aukurą. Vienas jų paims iš jos saują geriausių miltų bei aliejų iš javų atnašos drauge su visais ant atnašos esančiais smilkalais ir pavers jos priminimo dalį dūmais ant aukuro kaip malonaus kvapo auką VIEŠPAČIUI. O kas iš jos lieka, suvalgys Aaronas ir jo sūnūs.“ (Kun 6, 7–9) Buvę dar daug kitų nekruviniųjų aukų, kurias Viešpats Dievas įvairiais laikais liepęs aukoti.

Buvo taip pat deginamosios aukos. Būdavo papjaunami ir sudeginami jaučiai, avys. Vienos iš šių aukų buvo kasdienės, pvz., vieno avino rytą ir kito vakarą aukojimas, kitos – aukojamos kiekvieno šabo metu arba per įvairias šventes ir iškilmes. Per pirmosios Jeruzalės šventyklos

pašventinimo iškilmes karalius Saliamonas ir žydų tauta paaukojo 22 tūkstančius jaučių ir 120 tūkstančių ožkų.

Svarbiausioji iš šių aukų buvo Velykų avinėlis. Kai Viešpats baudė faraoną, Egipto karalių, ir egiptiečius dėl to, kad jie nenorėjo išleisti žydų iš Egipto nelaisvės, įsakė Mozei, kad kiekviena šeima papjautų avinėlį, jo krauju suteptų durų staktas, o iškeptą avinėlį suvalgytų. Tą dieną Viešpats išžudė viso Egipto pirmagimius, neliesdamas tų namų, kurių durų staktos buvo pateptos avinėlio krauju. Tai dienai atminti žydai kasmet turėjo švęsti Velykas, vadinamas Pascha.

Visos tos Senojo Testamento aukos (ypač Velykų avinėlis) tai Jėzaus Kristaus prototipas, Dievo Avinėlio. Tik per Išganytojo Jėzaus Kristaus Kryžių, per Jo auką atėjo atpirkimas. Šiandien žydai nebeturi jokių aukų nei kunigų – rabinai jau nebėra kunigai (nes neaukoja), vien mokytojai.

Tokias aukas aukodavo ir po šiai dienai aukoja visos pagonių tautos ar gentys, kurios yra išlikusios. Baisiausia ne tos kruvinos aukos, bet kad jos būdavo aukojamos ir iš žmonių, ypač naujagimių. Net ir Šventajame Rašte apie tai skaitome.

Eucharistija kaip nekruvinoji auka (Šv. Mykolo katedros mozaika)

Eugenijus Petruškevičius. Kokį jį pažinojau?

JUOZAS SIGITAS PARANSEVIČIUS

Dirbdamas nuo 1961 metų Punsko lietuviškame licėjuje susidomėjau ir tuo metu veikusia vienintele lietuvių organizacija – Lietuvių visuomenine kultūros draugija (LVKD). Jos Centro valdybos (CV) būstinė buvo Seinuose. Atsakingas CV sekretoriaus pareigas nuo 1965 metų ėjo Eugenijus Petruškevičius. Su juo man jau anksčiau teko susipažinti, būtent 1957 metų vėlyvą rudenį, kai jis – Vidugirių mokyklos jaunas mokytojas, apsilankė pas mano vyresnį brolių. Puikiai atsimenu, kaip pasakojo savo dalyvavimo VI tarptautiniame jaunimo ir studentų festivalyje Maskvoje išpuodžius. Man tai buvo gryna egzotika. Nelabai galėjau suprasti, kaip mūsų krašto jaunuolis galėjęs dalyvauti tokiame pasauliniame renginyje.

Artimesnis mūsų bendradarbiavimas užsimezgė 1971 metais, kai mane VI LVKD suvažiavime išrinko CV pirmininku, o Eugenijus buvo etatinis sekretorius. Savo darbą ne tik grindėme suvažiavimo nutarimais, bet ir atsižvelgdavome į kasdienes lietuvių bendruomenės problemas. Priimami sprendimai visad būdavo derinami CV Prezidiumo posėdžių metu. Daugiausia dėmesio buvo skiriama lietuviškų mokyklų darbui ir meno saviveiklai. Tuo metu labai aktualus buvo meno kolektyvų aprūpinimas tautiniais drabužiais, repertuaro paieška. Negalėjom apsieiti ir be tuometinės sovietinės Lietuvos pagalbos. Su savo problemomis galėjome kreiptis į Vilniuje veikusią Kultūrinių ryšių

Eugenijus Petruškevičius minint Lenkijos lietuvių draugijos 50-metį

su užsienio šalimis draugiją. Eugenijus su ja palaikė ne tik korespondencinius ryšius, bet ir asmeniškai pažinojo atsakingus darbuotojus. Iš jų visų pirma gaudavom nemažai lietuviškų knygų, padėdavo apsirūpinti ir tautiniais drabužiais.

1973 metais Eugenijus iš CV sekretoriaus pareigų pasitraukė ir tapo „Aušros“ redaktoriumi. Juo dirbo 11 metų, kartu dalyvavo Draugijos CV Prezidiumo darbe. Jam redaguojant „Aušrą“ šis leidinys tapo įdomus ne tik Lenkijoje gyvenantiems lietuviams – juo pradėjo domėtis ir Lietuvos gyventojai. Prie „Aušros“ redakcijos jis buvo subūręs

Redakcinę tarybą. Kiekvienam numeriui surinktą medžiagą konsultuodavo tarybos posėdžiuose. Nuolat rinkdavo skaitytojų nuomonę apie „Aušrą“ ir kiek įmanoma į ją atsižvelgdavo. Reikia žinoti, kad tada Lenkijoje dar veikė cenzūra. Visus straipsnius reikėjo išversti į lenkų kalbą ir pateikti patvirtinimui. Didelio susidomėjimo susilaukė straipsniai, susiję su Lietuvos istorija. Juos ruošė visų pirma Punsko licėjaus istorijos mokytoja Irena Čėplienė. Dėl šių straipsnių buvome su redaktoriumi pakviesti į Suvalkų vaivadijos partijos komitetą aiškintis ir ten „pamokyti“: istorija tegul

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

užsiima istorikai, o „Aušra“ tegul rašo apie gražų lietuvių gyvenimą Lenkijos Liaudies Respublikoje. Matyt, Suvalkų partijos komitetui paaiškinimo nepakako, nes pradėjo dairytis naujo redaktoriaus ir „pata-rė“ Eugenijui redaktoriaus pareigų atsisakyti.

LVKD, be jau minėtų darbų, bandė suregistruoti Lenkijos teritorijoje esančius saugotinus lietuvių kultūros objektus. Vienas iš svarbiausių, be abejo, yra Dariaus ir Girėno žūties vietoje jų žygdarbiui įamžinti tarpukario metais pastatytas paminklas. Draugija, besiruošdama paminėti skrydžio 50-ąsias metines, suplanavo paminklą atnaujinti, kartu ir lakūnų žygdarbį išpopuliarinti lenkakalbėje vietos bendruomenėje. Reikalingas buvo ryšys su vietinės valdžios atstovais. Metus prieš planuojamą minėjimą pasiprašėme vizito pas tuometinį Gožuvo (vok. Landsberg) vaivadijos kultūros skyriaus direktorių Edvardą Korbaną (Edward Korban), kad aptartume savo planus. Būtent šioje vaivadijoje,

Pščelniko kaime prie Myslibužo (vok. Soldin), buvo minėtas paminklas. Žinoma, direktorius mus sutiko priimti ir išklausti. Į kelionę leidomės su Eugenijumi jo „fiatuku“. Į Gožuvą pakvietėm ir Pamario lietuvių veikėją Antaną Suraučių. Kalbos buvo sėkmingos. Ne tik susilaukėme nuoširdaus pritarimo mūsų planams, bet ir konkrečios pagalbos. Direktorius sutiko paminklą įtraukti į kombatantų organizacijos (Kovotojų už laisvę ir demokratiją sąjungos, lenk. ZBoWiD) globojamų paminklų sąrašą ir jos vardu išleisti lenkų kalba informacinę medžiagą apie lakūnus ir jų žygdarbį. Lietuviškai tekstą sutiko paruošti A. Suraučius. Žinoma, savo išpareigojimus direktorius įvykdė ir pats dalyvavo 50-mečio iškilmėse. Paminklo atnaujinimo pagrindiniai darbai buvo atkurti buvusį užrašą, paruoštas žalvarines raides pritvirtinti prie akmeninio luito, papildyti užrašu lenkų kalba. Šiems darbams atlikti gavome leidimą viešai rinkti lėšas. Visuose darbuose aktyviai dalyvavo Eugeni-

jus. Visuomenę informuodavo ne tik „Aušroje“, bet ir lenkiškuose Suvalkų ir Gožuvo laikraščiuose.

Dideli pasikeitimai mūsų lietuvių bendruomenėje vyko nuo 1990 metų. Subyrėjo Sovietų Sąjunga, Lietuva atkūrė savo nepriklausomybę. Lenkijos tautinės mažumos, tarp jų ir lietuviai, pasijautė daug laisviau. Atsirado naujos nevalstybinės organizacijos, tarp jų Lenkijos lietuvių bendruomenė kaip Pasaulio lietuvių bendruomenės narė, įsikūrė Lietuvių šv. Kazimiero draugija. LVKD pakeitė savo pavadinimą – virto Lenkijos lietuvių draugija. Naujoje erdvėje Eugenijui darbų netrūko. Balstogės radijas pradėjo šiame regione gyvenančioms tautinėms mažumoms transliuoti trumpas laidas jų kalbomis. Kurį laiką lietuviškas laidas Balstogės radijui ruošė būtent Eugenijus. Nuo 1992 metų jis ėjo Lenkijos lietuvių draugijos pirmininko pareigas. Naujai įkurta Šv. Kazimiero draugija išsirutino ketvirtinį leidinį „Šaltinis“. Pirmuoju jo redaktoriumi nuo 2006 iki 2008 m. buvo Eugenijus Petruškevičius.

Be darbų lietuvių bendruomenei, Eugenijus buvo puikus ekskursijų vadovas. Labai mėgo ekskursijas po Rytprūsius. Atidžiai buvo išstudijavęs jų istoriją (ir iš vokiškų šaltinių) nuo pirmųjų šio krašto gyventojų prūsų iki XX amžiaus pirmosios pusės (nuo Herkaus Manto iki Hitlerio). Apie tai žinojo Lietuvos gyventojai ir mielai jį kviesdavosi pabūti vadovu.

Su Eugenijumi palaikiau ryšius iki jo mirties. Jis buvo dažnas svečias mūsų namuose. Mėgdavom ilgai pasikalbėti. Jį visada domino mūsų bendruomenės reikalai, Lietuvos, Lenkijos, pasaulio politiniai įvykiai. Visada būdavo perskaitęs aktualią spaudą, žiūrėjęs TV žinias. Nepaisant išgyventų infarktų ir kitų ligų, visuomet būdavo žvalus, optimistiškai nusiteikęs. Išsaugokime Jo šviesų atminimą.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Suteikiant vienai iš Suvalkų gatvių Lietuvos tūkstantmečio vardą. 2009 m. Eugenijus Petruškevičius – pirmas iš dešinės

In memoriam Valdui

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

BOŽENA BOBINIENĖ

Žvelgiu pro langą: vėl mūsų ažuolas stovi susigūžęs, be lapų. Bet ateis pavasaris ir jis sužaliuos pirmiausia šviesiais pumpurais, paskui žiedais, sulapos. O šią vasarą ir brandins savo vaisius. Paskui rudenį, papūtus šiauriniam vėjui, nusidažys visokiom spalvomis – geltona, raudona, oranžine... Pakandus šalnoms, lapai bus rudi ir kieti kaip plienas, jie vėl kris žemėn, bus jų tiek, kad neliks nei mažo jos lopinėlio...

Ažuolas buvo, yra ir bus. Nebus tik šeimnininko, kuris po jo šakom gyveno. Kaip keista – viskas aplinkui vyksta, kaip ir anksčiau: žmonės skuba į darbą, pas kaimyną suloja šuo, gatve važiuoja mašinos, televizijoje tos pačios politinės aistros, visi užsiėmę savo reikalais... Man gyvenimas sustojo. Sustojo lapkričio 14 dieną, kai į amžiną kelionę iš mūsų namų išvyko mano vyras, mūsų dukrų tėvas Valdas Bobinas. Šiaip tų išvykų jis visada turėjo labai daug. Būdavo laikotarpių, kai dėl darbo reikalų namuose jis būdavęs retas svečias. Atrodo, ir dabar – vieną dieną jis sugrįš iš kelionės, atvers duris ir pavargusiu, bet linksmu balsu pasakys: „Jau grįžau!“ Bet žinau, taip nebus...

Valdas ne kartą sakydavo, kad gyvena šiam pasauliui, nes turi atlikti kažkokią misiją, kitaip – jau seniai jo nebūtų. Jam, dar kelių mėnesių kūdikiui, dėl serologinio konflikto buvo perpiltas kraujas. Vėliau buvę situacijų, kai vos per plauką išliko gyvas. Taip. Jis turėjo čia užduočių, ir ne vieną – tiek asmeniniame, tiek profesiniame gyvenime. Jo noras padėti kitam, ryžtas siekti aukštesnių

tikslų, keisti pasaulį buvo variklis, o Dievas vis dar duodavo jam progų toliau daryti gera. Ar šį kartą nusprendė, kad Valdas padarė jau viską, ką turėjo?.. Man atrodo, kad ne, bet... ką aš galiu prieš Dievo valią?..

Žmogaus charakterį formuoja daug dalykų – pradedant artimiausios šeimos santykiais, situacijomis, įvykiais, baigiant santykiais su visuomene, aplinka. Valdas gimė tais laikais, kai tėvams nebuvo paprasta išsiversti. Augo Trumpalio kolūkyje, kuris tuomet dar tik plėtėsi. Atrodė, ilgainiui bus lengviau, bet, Valdui dar nesulaukus 13 metų, mirė jo tėvas. Motina liko su trimis vaikais viena. Ant jos ir vyriausiojo sūnaus Stasio pečių užgriuvo visi rūpesčiai dėl šeimos ateities. Tokia netektis labai stipriai paveikia artimųjų psichiką, požiūrį į gyvenimą. Vaikai staiga turi subręsti ir pajusti atsakomybės jausmą. Taip yra, nes pati tai patyriau, turėdama 13 metų, kai mirė mano mama. Dėl to ir Valdas buvo kitoks – savotiškai formavosi jo požiūris į pasaulį, į mokslą, ieškojimą ir siekimą kažko daugiau.

Taigi jau nuo vaikystės Valdo gyvenimo kelias nebuvo tiesus. Jis vis apgailėstaudavo: draugai iš Punsko galėjo lankyti būrelius, sporto užsiėmimus, o jam buvę sudėtingiau: pėsčiomis ar dviračiu reikėjo kasdien

Valdas Gilušgiry 2019 m.

numinti po 4 km į mokyklą ir namie buvo pareigų – neturėjo laiko ir jėgų popietiniams malonumams. O jei tik būtų sudarytos sąlygos – Valdas būtų pasiekęs dar daugiau. Buvo labai geras bėgikas, mėgo sportą, žaidė krepšinį. Ne kartą dalyvavo mokyklos žaidynėse ir pasiekdavo labai gerų rezultatų.

Baigęs liciejų 1990 m., nusprendė stoti į Žemės ūkio akademiją Kaune (dabar Aleksandro Stulginskio universitetas). Laikai buvo tada

neramūs, Lietuva dar nebuvo laisva. Sienos uždarytos. Be to, atsirado Punske mokytojų, kurie netikėjo Valdo pasirinkimu. Bet buvę ir tokių kaip mokytojas Sigitas Paransevičius, kuris jį paskatino, pritarė jo sumanymui ir nukreipė į akademiją. Valdas dažnai pasakodavo apie savo išvykimą į Kauną. Tolimoje kelionėje per Kuznicą niekas jo nelydėjo. Po vos ne dviejų parų jis išžengė į „žemkę“, o jį pamatęs rektorius paklausė: „O varge, iš kur tu būsi?“ Taip prasidėjo Valdo žygis į mokslus, į šviesą, į geresnę ateitį. Studijos nebuvo lengvos, mokslo buvę daug, sunkios kelių mėnesių praktikos bandomuosiuose laukuose, be to – slogios socialinės sąlygos ir sudėtinga padėtis Lietuvoje. Bet Valdas buvo ištvėrimingas, nepalūžo ir sėkmingai baigęs studijas pasiekė magistro inžinieriaus agronomo laipsnį.

1995 m. baigęs aukštąjį mokslą, turėjo daug vilčių, kad sugrįš į Punksą ir čia galės dirbti pagal savo specialybę. Deja... 1996 m. jam buvo pasiūlyta tik vadovauti telefonizacijos darbams Punsko valsčiuje, o po to

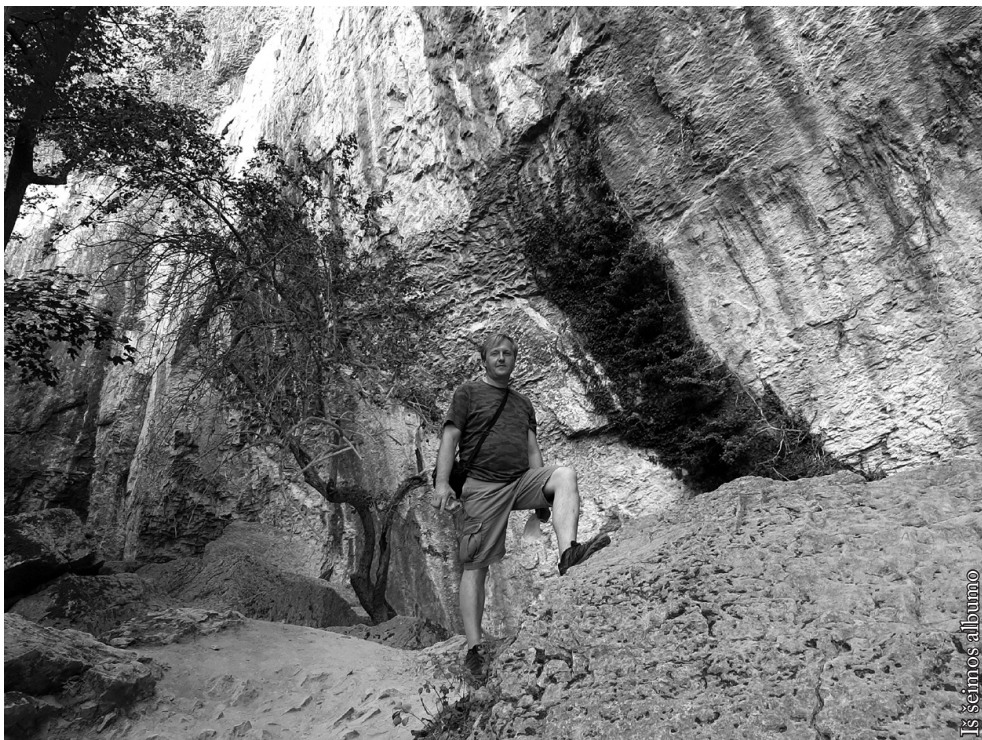

Prie jūros su savo numylėtosiomis dukromis 2017 m.

– liko tušti pažadai... Tačiau akmuo, kurį statytojai atmetė į šalį, vėliau tapo kertiniu akmeniu. Po keliolikos metų Punsko krašto ūkininkai tuo įsitikino... Ką Valdas būtų nuveikęs, jei būtų priimtas savųjų į darbą – jau nesužinosime. Bet dabar žinia, kad savo darbštumu, žingeidumu, neeilinėmis idėjomis, energija jis būtų

galbūt patraukęs šį kraštą į dar geresnę pusę.

Tų pačių 1995-ųjų gruodį, po 6-erių metų draugystės, mes susituokėme. Valdui labai skaudėjo, kad grįžęs su magistro inžinieriaus laipsniu negali rasti tinkamo posto. Bet jis buvo kupinas optimizmo ir nenuleido rankų, nebijojo jokio darbo. Klojo trinkeles, pusę metų su pertrauka dirbo Baumschule Vokietijoje ir nuolat ieškojo savo vietos pagal įgytą specialybę. Pagaliau 1998 m. jis įsidarbino žemės ūkio patarėju konsultavimo tarnybose Šepietave – pirmiausia Suvalkų skyriuje, po metų – Seinų. Pasinėrė į šį darbą, skyrė jam be galo daug laiko bendraudamas su ūkininkais ir nuolat besimokydamas, dalyvaudamas įvairiausiuose mokymuose, kursuose (jų buvo apie 100). Konsultavimo tarnybose perėjo visus karjeros laiptelius, diegė ES programas žemės ūkyje, rengė ūkininkams investicinius planus, mokė juos ir patarė, kaip efektyviai ūkininkauti. Dažnai sakydavo, kad surinkus visas lėšas, kurias gavo ne tik Seinų apskrities ūkininkai, pateikė Valdo paruoštas paraiškas ir kitus dokumentus atitinkamoms institucijoms – jos viršytų ne vieno

Prancūzijos Alpe 2020 m.

Vygrių parke 2020 m. Paskutinėje nuotraukoje kartu visa šeima...

valsčiaus investicijų biudžetą. Taip, Valdas rengė projektus, kurių vertė viršydavo milijonus. Taigi buvo didelė atsakomybė ir įtampa, kad viskas pavyktų.

Valdas neapsiribojo tik konsultavimo tarnyba. Jis dar dirbo sertifikuotų ekologinių ūkių inspektoriumi. Tikrino ekologus visoje Lenkijoje, bet vengė tai daryti savo vaivadijoje. Tai siejosi su ilgomis kelionėmis, darbu kitoje aplinkoje, kur pasitaikydavo įvairių žmonių ir įvairių situacijų, ne visada malonių. Valdas juokaudavo, kad jei visus savo nuotykius iš tų kontrolių nufilmuotų – būtų neblogas serialas.

Ne tik su mūsų krašto, Lenkijos ūkininkais, konsultantais, atstovybėmis, savivaldybėmis dirbo ir bendravo Valdas. Jis buvo įsijungęs į bendradarbiavimą su Lietuvos žemės ūkio srities specialistais. Ne kartą vykdavo į konferencijas, seminarus, kur dalyvavo ne tik kaip klausytojas, bet ir prelegentas. Organizavo tarptautines išvykas, kur vieni iš kitų žinių ir patirties sėmėsi tiek lenkų, tiek lietuvių ūkininkai ir patarėjai. Pats vykdavo į užsienį (Belgiją, Prancūziją, Vokietiją), į tarptautinius mokymus, kurie dar labiau praplėtė

jo akiratį ir požiūrį ypač į tikrą ekologišką ūkininkavimą.

Valdas sugebėjo rasti bendrą kalbą su visais – ar tai būtų paprastas kaimo žmogelis, ar aukšto rango, tarkim, ministerijos atstovas. Jam visi žmonės buvo lygiai vertingi ir įdomūs. Vienus didžiausių išgyvenimų ir nusivylimų jam atnešė pastaraisiais metais vykusios įvairios politinės intrigos, gąsdinimai, nuo kurių galėjo priklausyti Valdo karjera. Tačiau jis iki galo išlaikė savo poziciją. Jo nepalaužė nei viena partija, nei vienas veikėjas, o jų buvę įvairaus plauko. Valdas sakydavo: „Dabar viena partija, ryt bus kita, poryt – dar kita. O aš noriu išlikti žmogumi ir geru specialistu, ir su ramia sąžine žiūrėti į veidrodį.“ Ištikimas savo įsitikinimams, jis buvo pasiryžęs atsakyti darbo ir viršininko posto. Galbūt tai atvėrė tų intrigantų akis ir jie paliko jį ramybėje. Tačiau – kaip sakoma – bėdoje pažinsi tikrą draugą... Eilinį kartą Valdas patyrė nusivylimą kai kuriais savo krašto žmonėmis. Bet jis tam buvo jau atsparus. Ne kartą teko išgirsti neteisingą šmeižtą ir pašaipas, bet jis, užuot gnyšis, atkišdavo kitą žandą...

Valdas mėgo savo darbą, mėgo bendrauti su ūkininkais. Nei vienam

neatsisakė padėti, nors būdavo nežmoniškai pavargęs, kamuojamas įvairių rūpesčių. Jis gyveno savo ūkininkų problemomis. Todėl nesvarbu, kelintą valandą ar kokią dieną – jis visuomet stengdavosi padėti jas spręsti. Mane erzindavo tie nuolatiniai skambučiai, Valdo staigūs išvykimai. Būdavo, grįžta iš Seinų apie 18 val., nespėja atsisėsti prie stalo, kad suvalgytų pavėluotus pietus, o skambutis nenutyla. Jis iš nevilties supykdamo, bet paėmęs telefoną su žmogum kalbėdavo jau ramiai.

Mūsų namai, tikiu, Valdui buvo užuovėja. Namą pradėjome statyti 2000 m., investavę paskutines Vokietijoje užsidirbtas lėšas, su didžiausiu entuziazmu, kad turėsime nuosavą kampą. Didžiąją dalį darbų atliko pats Valdas, o aš visada buvau šalia – jo padėjėja. Dieną eidavom į savo darbus, o popietes iki pusnakių dirbome statyboje. Tai, ką uždirdome, skyrėme namui. Paskolų niekas tada mums nebūtų davęs, neturėjome jokio užstato, o algos nebuvo pakankamai didelės, tad vertėmės kaip įmanydami. Po dvejų metų įsikraustėme į dar nebaigtą, bet nuosavą namą. Tai buvo mūsų laimingiausios akimirkos. Panašiai kaip tos, kai gimė mūsų ilgai ir sunkiai sulauktos dukros. Pamažu įsikūrėme. Negyvenome pertekliuje, betgi ir visko mums užteko. Valdas nemėgo kitiems girtis savo pasiekimais (jo vertę geriausia pastebėdavo išorės institucijos, svetimi žmonės) ir nesiekė ypatingos pagarbos ar pripažinimo, nors jis ne kartą to buvo nusipelnęs. Buvo kuklus ir taip gyveno. Sakydavo: „Man nieko nereikia, tik ramybės.“ Jam pakako to mažo medinio namelio, o ramybę rasdavo išvažiuodamas į gamtą, nes būtent čia turėjo ir mus, savo numylėtąsias merginas – žmoną ir dukras...

Už meilę ir gyvenimą ačiū, brangioji Mama

JULIJA RAČIUVIENĖ

Mano mama Mikalina Šimčikienė gimė 1929 m. kovo 20 d. Žvikeliuose, Jono ir Marijonos (Valinčiūtės iš Valinčių) Nevulių šeimoje, kaip vienuoliktas vaikas. Vyriausiasis sūnus buvo iš tėvo (mano senelio) pirmosios santuokos. Paskui gimė dar dvylika. Du maži mamos broliukai mirė, o dešimt vaikų užaugo. Visi jie jau iškeliavo Anapilin sulaukę garbaus amžiaus. Mikalina išėjo paskutinė, o daugose ją tikriausiai pasitiko seserys Ona Vainienė, Petronelė Kšivickienė, Magdalena Bansevičienė, Anelė Kliukinskienė, Genutė Matulevičienė bei broliai Juozas, Vitalijus, Albinas, Vincentas, Antanas.

Nevulių ūkis buvo didelis, tai tėvas padalijo jį trimis savo sūnams:

vyriausiajam Juozui, Albinui ir tėviškėje pasilikusiam Vitaliui. Kai mano senelis 1938 m. mirė, mamai buvo dar tik devyneri. Po tėvo mirties jo vietoje pradėjo šeiminkauti sūnus Vitalius. Gimtuosiuose namuose likusi maža našlaitė turėjo paklusti brolio valiai ir sąžiningai atlikti jai pavestus darbus. Seniau vaikai nebuvo lepinami, ypač augantys didelėje šeimoje. Taigi ir mama jau vaikystėje turėjo ganyti gyvulius, anksti keltis ir bristi per rudens šalnas. Labai jai trūko tėvo globos ir užtarimo. Beje, sunkiai dirbti reikėjo visą gyvenimą. Nebuvo jokios technikos, viską darydavo rankomis, teko griebti rugius ar kviečius. Tų visokių darbų užteko ištisus metus.

Tačiau Mikalina anksti išmoko išpasakoti savo širdies skausmą dainų

žodžiais. Dar maža būdama mėgdavo jų klausytis, daug jų išmoko pie-menaudama ir dainuodama kartu su kaimynų vaikais. Daina tapo jai ir nusiramimas, ir džiaugsmas, lydėjo ją per gyvenimą ir visus vargus palengvindavo. Štai ką mama pasakoja A. Vaicekauskienės knygoje „Gimtinės“ dainos ir žmonės: „*Mano gera draugė buvo Genė Jonušonij iš Žvikelių; abi labai gerai sutardavom dainuojant. Jei išgirdavom naują dainą, tai dainuodavom tol, kol gerai išmokdavom. Rūpėjo mokėti vis naujų, negirdėtų... Daug senovinių dainų mokėjo Jankauskų močiutė iš Didžiulių. Iš jos ir aš keletą išmokau. Esu išmokusi dainų ir iš Prano Vaicekausko iš Žvikelių.*“

Mama išaugo labai dainingoje šeimoje ir giminėje, tiek iš Valinčių, tiek iš Nevulių pusės. Žinomas mūsų krašto chorvedys Vincas Valinčius iš Valinčių kaimo tai mamos pusbrolis. Jau būdama 16 metų, ji pradėjo giedoti ir šermenyse, o nustojo tik tada, kai visai pritrūko jėgų.

Nevulių namuose buvo daug jaunimo, todėl čia dažnai vykdavo kaimo vakarėliai. Tais laikais jaunimas labai mėgdavo dainuoti. Į šokius eidavo grupėmis ir vis su daina.

„*Daina tapo mano kasdienių vargų, nepriteklių ir rūpesčių paguoda. Dainuodavau, kai būdavo labai liūdna ir skaudėdavo širdį, dainuodavau, kai išaušdavo gražus rytas, kai saulė skaisčiai šviesdavo. Ypač norėjosi dainuoti vasarą, kai saulė nusileisdavo ir pievas apgaubdavo rūkas, kai viskas nutildavo. Tada daina sklisdavo toli. Kitame*

Iš šeimos albumo

Mikalina su seserimi Anele

Su anūku Rimu 1990 m.

kaimė dainuojančiam galėjai pritarti“, – toje pat knygoje apie dainavimą kalbėjusi mama.

Ilgainiui gimtuosius namus paliko ir mamos seserys. Vyriausioji Ona ištekėjo už Adomo Vainos ir gyveno kaimynystėje. Sesuo Marytė jaunystėje gyveno Ožkiniuose pas Birgelius, pas tetą, o Anelė pas brolių Albiną. Neramumu buvo pokario metais. Netoliese, mamos brolio Albino beržynuose, turėjo bunkerį Lietuvos partizanai. Mama labai dažnai apie juos pasakodavo. Teko tada patirti nemažai baimės, nes ir Vitaliaus namuose dažnai būdavo daromos kratos, įtariant, kad čia lankosi partizanai. Iš tiesų jie žiemą kartais nakvodavo kluone arba svirne. Apsilankė net mamos sesers Magdalenos (Bansevičienės) vestuvėse, sukeldami daug baimės. Atrodo, lenkų kareiviai apie tai žinojo, bet neatėjo, kadangi vestuvėse buvo daug žmonių. Šie miško broliai naktį būvę kaip namų sargai, tad jų pabijojo ir

vietiniai vagys, norėję prieš tas vestuves šeimininkus apiplėšti. Kai kuriuos iš partizanų mama gerai pažinojo, nes vakarais jie ateidavo ir į namus, tik liepdavo nežiebtį lempos. Tai buvo Bielių Vytautas, Burdulių Bronius, broliai Bonifacas ir Algimantas Rutkauskai, Vytautas Zimnickas (palaidotas Punsko kapinėse). Kiti savo pavardžių nesakydavo. Kai Burdulių Bronius persautas gulėjo Seinų ligoinėje, mano mama nuėjo jo aplankyti. Šis paprašė atvesti kunigą. Ji nuėjo pas Seinų kleboną, bet tas pasakė, kad pas lietuvių neisias. Tada sutiko eiti vikaras, nors jis lietuviškai ir nemokėjo.

Kartą į Nevulių namus atėjo lenkų kareiviai ieškoti partizanų ir ginklų. Laimė, Julijai Stoskeliūnaitei įspėjus apie kratą, partizanai greitai paėmė nuo svirno visus paklodus, kad nekiltų jokie įtarimai, o patys spėjo pasislėpti bunkeryje. 1947 m. jie iš tos vietos pasitraukė.

Mama visada minėjo partizanus geru žodžiu, kadangi daug su jais bendravo ir net nemažai partizaninių dainų iš jų išmoko.

1954 m. gimtuosius namus paliko ir Mikalina. Ji ištekėjo už Alfonso Šimčiko ir apsigyveno Skarkiškėse, vyro brolio Albino svirnelyje. Tame kaime 1955 m. gimiau ir aš. Šalia buvo kitas ūkis, kurį mano seneliui Šimčikui, turinčiam daugiavaikę šeimą, paliko jo brolis, išvykdamas į Ameriką. Taigi tą ūkį senelis ir perdavė mano tėčiui, ir tėvai nutarė pasistatyti ten namus. 1960 m. persikėlėme gyventi į Vidugirių kaimą. Visų pastatų statyba ir savarankiškas įsikūrimas naujoje vietoje irgi reikalavo daug sunkaus darbo. Žemės nebuvo daug ir laukai dar išmėtyti: apie 6 ha Vidugiriuose, apie 3 ha Vilkapėdžiuose (vadinamasis šašmurgis) ir dar „daržai“ Skarkiškėse. Neturint ūkio technikos labai sunku buvę apdirbti laukus, esančius ne viename plote. Rūpesčių tikrai netrūko. Per tą laiką aš baigiau Punsko licėjų, vėliau mokslus Balstogėje. Grįžusi dirbau Vidugirių ir Pristavonių mokyklose. Jausdama tėvams didelį dėkingumą už tai, kad išleido mane mokyti, po

Anūko Ginto Pirmoji komunija 2000 m.

Iš šeimos albumo

1990 m. Žešuve (laimėjus trečiąją vietą Lenkijos mastu už šokius ir ratelius)

darbo stengiausi kuo daugiau padėti jiems ūkyje. Vėliau persikėliau į Punkską, čia apsigyvenau ir dirbau. Tėvai 1988 m. ūkį perdavė savivaldybei, kad galėtų gauti pensiją, o 1999 m. patys irgi atsikėlė į Punkską, kur gyvena iki mirties.

Turėdama daugiau laisvo laiko, nuo 1988 m. mama pradėjo dainuoti etnografiniame ansamblyje „Gimtinė“. Dar gyvendama Vidugiriuose važinėjo į Punkską į repeticijas. Buvo viena pirmųjų šio ansamblio dalyvių ir išdainavo jame 15 metų. Ji buvo universali dainininkė. Jeigu reikėjo, tai dainą užvesdavo arba antrino, dainuodavo ir solo. Su šiuo ansambliu daug ir keliaudavo: po Lietuvą, Lenkiją, Baltarusiją. Mamos dainos įrašytos ir anuomet išleistoje „Gimtinės“ plokštelėje. Daug jos prisimintų ir įdainuotų dainų iki šiol skamba ansamblio repertuare. Štai kaip ją prisimena tuometinė ansamblio vadovė Aldona Vaicekauskienė: „Mikalina Šimčikiene prisimenu su meile ir didele simpatija. Artimiausią susipažinau tik tada, kai pradėjo

lankyti „Gimtines“ ansamblį. Ji, kaip ir Anelė Pakuckienė ar Katrė Šliaužienė, buvo neišsemiamas žinių šaltinis. Savo atminty išsaugojo daugybę dainų, ratelių, žaidimų ir etnografinių pasakojimų iš įvairių gyvenimo sričių. Jomis visada galėjai pasikliauti. Ansamblis gyvuoti pradėjo be tautinių drabužių, be jokios finansinės pagalbos. Prisimenu Mikaliną, kaip sąžiningai man

padėjo ieškoti tinkamų audinių švarke-liams, kitoms detalėms. Iš savo giminių palikimo atnešė ir eksponatą muziejui – senovinę skarelę. Mikalinai labai rūpėjo grupės draugiškumas, vienybė, gera nuotaika. Niekad negirdėjau jokių nusiskundimų ar dejonų, kad kas nors negerai. Prisimenu, kad visus stengėsi sudrausminti, jeigu kas užsimiršdavo. Aš visada Mikaliną prisiminsiu kaip gerą, šiltą žmogų. Jos noras dainuoti buvo labai didelis. Į repeticijas į Punkską ji sugebėdavo atvažiuoti iš Vidugirių. Tai jau keliolika kilometrų. Būdarvo labai pareiginga ir repeticijų stengėsi nepraleisti. Kaip apie dainininkę galiu pasakyti, kad buvo gana universali. Ji galėdavo dainuoti ir pirmuoju, ir antruoju balsu. Mokėjo labai daug dainų. Jos repertuare didžiausią pluoštą sudarė patriotinės dainos, bet mokėjo nemažai retų vestuvinių, meilės dainų. Man ir dabar ausyse skamba jos mėgstama daina „Siųščiau paslaštį“, kurią dainuodavo kartu su visu ansambliu. Su daina „Ar žiba žiburūžiai“ Vengožavo festivalyje laimėjo pirmąją vietą solistų kategorijoje ir gavo teisę atstovauti Suvalkų vaivadijai folkloro festivalyje Kazimieže. Turiu viltį, kad dabar savo aukštu, skardžiu balsu gieda kartu su angelais danguje.“

Mama visą gyvenimą buvo labai

Iš šeimos albumo

Su ansambliu „Gimtinė“

Mikalinos ir Alfonso Šimčikų auksinių vestuvių akimirka

darbšti, anksti keldavo ir vėlai gul-davo. Suspėdavo nudirbti visus ūkio darbus. Man irgi padėjo viskuo, kuo galėjo. Nors abu tėvai buvo kilę iš gausių šeimų, patys užaugino tik mane vieną. Todėl didelis jų džiaugsmas buvo anūkai Rimas ir Gintas, kuriuos labai mylėjo ir jais rūpinosi. Anūkai irgi noriai važiuodavo pas senelius į Vidugirius, o paskui vis eidavo pas močiutę, kai ji gyveno jau Punske. Mama mokėjo ne tik gražiai dainuoti, bet taip pat gražiai mezgė, daugiausiai virbalais. Sugebėdavo iš-megzti sudėtingus raštus tik pažiūrėjusi į kitą mežginį. Mezgė ir sau, ir kitų paprašyta: mežtinius, palaidines, sijonus. Anūkams primezgė daugybę kojinių ir pirštinių.

skaryte ant galvos, sėdinčią muziejaus prieangyje prie ratelio ir verpiančią lino pluoštą, perristą tautine juostele.

**Žmogus – tik žemės svečias, ir turi jis sugrįžt namo,
Bet kaip sunku išleisti jį į kelią, kuriuo negrįžta niekas atgalios.**

Norėčiau padėkoti visiems, kurie lankė sergančią Mamą – giminėms, draugėms, kaimynams. Dėkoju „Carito“ seselėms, ypač Virginijai Gavienei, gydytojai Janinai Paransevičienei, artimiausiai kaimynei Onutei Budzeikienei. Padėkos žodžius skiriu taip pat visiems, kurie dalyvavo Mamos laidotuvėse: giesmininkams, giminėms, kaimynams, pažįstamiems. Ačiū už Jūsų maldas, aukas, užuojautos žodžius ir Velionės palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

Julija Račiuvienė

Labai džiaugėsi, kad gyvendama Punske dažnai galėjo susitikti su manimi ir savo mylimais anūkais. Sušlubavus sveikatai 2019 m. ji pas mane apsigyveno. Čia kartu su sūnumis ją slaugėme, čia 2020 m. rugšėjo 16 d. ir iškeliavo į amžinybę. Jos mirties valandą visi likę šeimos nariai buvome kartu. Jos paskutinį atodūšį palydėjo ir artimiausia kaimynė Onutė Budzeikiene, dažnai lankiusi mamą, gulinčią ligos patale.

„Mikalina pažinojau nuo seniai, ji bendravo su mano mama. Vėliau teko mums susitikti „Gimtinės“ ansamblio gretose. Tai buvo nuostabi dainininkė. Prisimenu ją su tautine apranga, su

Žinoma, tuo pačiu metu dainavo labai seną darbo dainą. Giliai širdyje jaučiau norą, o gal ir pareigą prieiti, prakalbinti. Nuo tada ir užsimezgė tarp mūsų artimas ryšys. Mano atmintyje ji išliks kaip švelni, nuolanki moterėlė, kuri stengėsi visiems būti gera, nuoširdi, nieko neįžeisti, visus gerbti.

Mikalinai pasiligojus, lankydavau ją beveik kiekvieną dieną, nes jaučiau, kad jai to reikia. Jinai niekada nesi-skundė ir džiaugėsi, kad dukra ir anū-kai ją myli. Kartą įėjusi pasisveikinau: „Labas, močiute“. O ji atsakė: „Ar tau, poniute, norisi tokią seną bobą vadint močiute?“ Bet jai patiko. Pradėjo mane vadinti savo antrąja dukra. Kelias dienas prieš mirtį močiutė paprasė manęs, kad ją lankyčiau iki paskutinės jos gyvenimo dienos. Dar paklausė: „Ar ateisi aplankyti mano kapo?“ Pažadėjau ir tesėjau. Buvau jos mirties valandą, buvau laidotuvėse ir žvakelę ant kapo padėjau“, – pasakoja Onutė.

Mama buvo labai nuoširdi, rūpestinga ir dėmesinga moteris. Nepaprastai sunku susitaisyti su artimiausių žmonių netektimi, bet toks jau yra gyvenimas. Dar nesuspėta daug ko paklausti, dar norėtusi daug ką sužinoti, dar kartą norėtusi prisiglaudus prie Mamos peties už viską. Jai padėkoti – deja, tai jau neįmanoma. Ilsėkis ramybėje, Mamyte. Tavo meilė lydės mane per likusį gyvenimo kelią.

O seniau buvo stroky...

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Buvo stroky ir žmonės jų bijojosi. Mažai katris neturėję ko papasakoti. Kožnam tį kas būdavo pasrodę arba girdėjęs no kito šnektas. Strokas buvo tamsiai vaikščoc pacam, todia vis tį kų priskalbini palydėc iš vakarėlio. Kap sakydavom: „Nesmagu pacam“. Nelaibai norėjosi isiduoc, kad pusbernis, o bijosi. Nor kožnas žinojo, apė kų ainasi.

Pas mus ca buvo tokių kaimo vietų, pro katras praaic būdavo baisu. Va, ca daugiausia prie pabalio, kur krūmai tankūs auga, tai rodės ne vienam. Daugiausia tai strokai rodės už kalnuko, kur dar bažnyčia stovi. Sakydavom, kad ainanciem iš vakarėlio kelių pastodavo trys baltos panelės. Cik tep cikrai jos nieko nedarydavo. Matai, tep pastrošyc norėdavo. Nei vienas nedrįso jų pajudžyc, ba kų tu tį žinai, ar ko neprisišauksi.

Man ir rozų buvo su pažįstamu iš kaimo. Aidami iš ca kokio vakarėlio matom, kad kokias lyg baltas stulpas per

vidurį kelio stovi. Lyg baisu pasdarė. Klausiam vienas kito: „Ar tu matai?“ „Aha, matau“. Ainau toliau. Namu paraic tai raikia. Ko arcau to stulpo, to mes graitesniu žyngsniu ainam. Nieko nešnekam. Kap atėjom, tep ir nuvėjom, o tas stulpas ir dzingo.

Papasakosiu, kap da man kitu rozu buvo. Važuoju tamsiai vėžimu per Dzėvėciškį. Alia kad šoni kokios baltos avys ganosi ir pakelėj tį kas stena. Privažuoju arcau – kad kokias ponas, gražai apsirangis, su šlipsu, ailuki paspuošis. Prašo pavėžyc. Kodia nia. Sakau, sėsk. Tus insėdo ponaicis, šniakam, alia paskui žūrau, kad pro švaroko skverny vuoodega matosi, o vietoj batų kanopos juodos kyšoja. O ir arkliai nepatraukia vėžimo. Nesuprantu, kas darosi. Aš cik rikterėjau: „Kiba velnias!“ Tep tus ir dzingo iš vėžimo. Nusgandau, alia namo saugiai grįžau.

Daugiau tų pasakojimų yra, alia kitu rozu papasakosiu, ba neužmigsi.

A, tuoj Visi švenci ir Zadūšinės. Raikia vaikam būc spakainiem, nesiusc, nedurnavoc, nešokc, ba da velnias apsės. Papasakosiu, kap vienu rozų tokiom žmogu buvo. Sumisno, kad ca nieko tokio, kap paslais muzikų ir sau pašoks, kad linksmiau būtų. Ir kap tus šoko, jauca, kad sustoc negali. Jau baisu darosi, kad pacos kojos veda. Pasrodo, kad už tai, kad tokiom dzienom linksminosi, tai velnias apsėdo ir palaisc nenorėjo. Tai ir jūs man žūrėkit, kad velnio neprisišauktut.

Cik ciek ir acimenu iš savo dziedulio Jūrgio pasakojimų. Kap buvau maža, atrodė, kad viskų acimysiu ir langviai atkartosiu, kų man jis vakarais pasakodavo acigulis. Kad ir kiek rozų girdėdavau tų pacų istorijų, kožnu rozu būdavo įdomu klausyc, lyg pirmųsyk girdėtau. Su nostalgiju prisimenu dziedulį, katris per pasakas mokino gyvenimo. Tadu

aš nesuprasdavau jų vertės, alia viskas atėjo savo laiku. Augdama vis prismydavau jo istorijas, o suaugus tapo pamokancu pasakojimu, kad čėsais žmogus savo neapgalvotu elgesiu gali blogi prisišaukc, dorybę raikia daboc, atskycr gerų no blogo.

Ciesų sakanc, kap pro miglas lyg kokias dūmas vercasi da vienas jo pasakojimas apė giarancus vyrus Pūncko kapinėsia, apė jiem pasirodzusias dvasias, velnius, nežmoniškus baladojimus in prie kapinyno kadaisia stovėjusio toaletto duris, alia niekap negaliu jo atkūrc. Žinau, kad jis buvo labai ilgas ir gąsdzinancis. Prismydavau jį kiekvienais metais, kap

Is šeimos albumo

Iš kairės „Jurgis - mano dziedulis, mano vaikystės pasakorus“

tekdamo visiems važuoc in kapines per Visus šventus. Kad ir kap norėdavau necikėc tuom istoriju, visi tį asancys dalykai (netoli stovincis sanas, papuvis lauko toaletas, vartai in kapines, parkonas) aciciko dziedulio pasakojimų.

Cik po daugelio miatų mėginau galų su galu sudūrė ir tep misnu, kad tas vyrų gėrimas kapinyni nebuvo cik kažkokias prisgėrusių išmislas, o jami galima inžūrėc sanos kultūros liekanų. Tai atėjo iš ankstesnių dzūkų papročų, katruos seniai mes pamiršom ir, ko gero, nesuigrąžysim. Nugi, kas dabar aitų an arcimų kapų giarc šnapso? Nei tu, nei aš, nei anas. O buvo toki laikai, kadu dzūkai neisivaizdavo Vėlinių be panašaus ritualo. Su savim nešdavosi maisto, kad su savo arcimų vėlėm galėtų pabaliavoc. Cikėta, kad vėlės suveina in kapines, todia jom raikia duoc acigiarc ir pavalgyc. Žodzu, pagerbc. Parodzyc, kad jų niekas nepamiršo. Tep pac da šniakėta, kad vėlės apsilanko namuosia, iš katrų išėjo. Šiciej, kap katrų vadzinami „išmislais“, išliko iki šitų dzienu. Mano dziedulis Jūrgis visadu šniakėdavo, kad per Visus šventus arba Vėlinias raikia būc geriems ir anksci aic gulc, ba dūšom raikia ramybės. Tos ateina nakcu pažūrėc, kap mės gyvenam, kap atrodom. Šitokias jo pasakymas stovėdavo mano galvoj per Visų šventų dzienu, nakcij ir da Vėlinias, alia šitų paskucinių tep nesbijodavau, kap, sakydavom, pirmos dzienos. Kap tyča vidurnakcin priskeldavau ir užmigc negalėdavau. Klausydavau, ar kokia dūša kur nevaikščoja, ar man in viaidų nedūsauja, neapžūrinėja manį. Kap šap nia tēp užmigdavau, tai rytį priskėlus jausdavau tokį langvumą, kad net gera an širdzies pasdarydavo. Tadu sau pagalvodavau: „Nu, jau po viskam. Atėjo, apžūrėjo, nieko nepadarė, gyva likau ir dar bus saugu“. Kad ir kiek dziedulis kartodavo: „Vaikai, dūšos nieko jumiems nepadaris. Jos cik pasidomi mūs gyvenimu, pasikeitusiais

namais ir išaina“, mumiems, vaikam, vis ciek būdavo baisu.

Dabar tokių pasakojimų nėra mūs šaimų gyvenimuosa. Kažkadu tokias istorijas pasakodavo suaugi tarp suaugusių, ne cik savo vaikam ir anūkam. Ir kap jos gražai skambėjo, kiek veido mimikos naudodavo, kap balsais mokėdavo keisc. Ir sarmatos prieš kitus nebuvo. Kažin, kas dabar būtų, jaigu mano arba mano tėvų karta pradėtų tokias pasakas pasakoc? Visiems tai pramanai, neverci dėmėsio, o da an rašto pasakytų, kad „tau kiba protas maišosi“. O va, dzieduliam, pragyvenusiems karo baisybias, velniais ir dūšom papuošci pasakojimai būdavo tam cikras laisvo laiko su kaimynais ir giminėm pralinksminimas.

Vieno tokio Dzūkijos dziedukų pasisėdėjimo inrašymų girdėjau ir pamisnau, kad visai nieko būt atpasakoc. O tegu aina per pasaulį mūs ciek strokais sunarsyci pasakojimai. Pacys pamacysit, kad ne vienam velnias pasrodo lyg kokias ponaicis, gražai pasrėdis. Ir kuom ciej ponai toki blogi? Paskaicykit.

Rozų man begananc arklį nugirdau Nedzaikos dziedulio bobulės pasakytų strokų. O strokų būdavo. Vovėries kampan, tį, kur dar Kalėdzyno pieva, kadaisia buvo labai sanas, baisus, gūdus miškas. Rozų tas dziedulis nuvedė arklį, palaido, suskūrė ugnialį ir sėdzi pas laužų. Žūro, kad atiaina kokias tai ponaicis su skrybėlaiti, su šlipsu, su galnitoru ir prieg laužo priėjo. Sylldosi. Pradėj šniakty.

– Ar galima?

– Galima. Kap tavo vardas? – klausia dziedulis.

– Aš.

– O pavardė?

– Pac.

– A, nu gerai.

Dar tus dziedulis žūro, kad to ponaicis nia batai, nia kojoc, o kanopos arklio. Tuoj jį paėmė strokas. Jau ca negeras lėdokas. Kap cik jis acitūpė prisdegc cigaretės, žūro, kad pas jį net plaucai, kepenys, širdzis matosi. Visi vidurai. Dar kas jam daryc? Kap acikaraskoc? Jau dar bus blogai. Kap pristaikė momentų, tai tus paėmė pagalį ir kyšč jam in krūcinį, in plaucus. Ir surėkė vienu balsu! Drėvėn, tį Vovėries kampan, paklausc:

– Kas tau?

– Aš pac!

– Kad tu pac, tai tušca tavj.

Ciktais pakilo vėjas, audra ir tas ponaicis, velniukas, pakilo ir dzingo. Tas žmogus suprato, kad ca buvo ne žmogus, o velnias.

(Pagal Juozo Korsako iš Marcinkonių kaimo pasakojimų)

*Kiek daug žiedų pražydo ir nuvyto,
Kiek daug šviusių pavasarių sutikot Jūs,
O Jūs vis einat vienas šalia kito
Per įvairius gyvenimo kelius.
O kiek kelių, kelelių pražygiuota,
Juk 50 metų Jūs kartu!
Visas dienas užmirškite debesuotas,
Širdy tebus vien gera ir džiugu.
Ir leiskit mums pakelt šampano taurę,
Naujaj uždegti židiniį šeimos,
Laimingai tęskite pradėtą kelią
Ir nenukrypkite nuo jo.*

Prieš 50 metų per šv. Kalėdas aukso žiedus sumainė **Aldona ir Antanas Matulevičiai**. Auksinio jubiliejaus proga linkime sveikatos ir dar daug laimingų metų kartu.

Sesuo Stasė su šeima

*Te niekad neapleis energija sparnuota
Ir akys šilumą jaunatvišką teskleis.
Širdis, tikėjimo žiedais apvaimikuota,
Te niekada pavargti Tau neleis.*

Lapkričio 22 d. 70-ąją gimtadienį šventė
Kastulė Nevulienė iš Agurkių.
Ta proga ją sveikina ir daug sveikatos bei
laimingų ir ilgiausių metų linki

Dukra Jolanta ir sūnus Vitas su šeimomis

*Būk laiminga, pavasarį sodui pražydydus!
Būk laiminga, kai lapkritis barsto lapus!
Būk laiminga, sidabruui plaukuos atsiradus!
Būk laiminga, gyvenimui lenkiant pečius
ir skaičiuojant metus!*

Lapkričio 29 d. 70-ąją gimtadienį šventė
Marytė Rėkienė iš Pelelių.
Ta proga ją sveikina

Sūnūs, marčios ir anūkai

Gruodžio pradžioje garbingą 70-ies metų
jubiliejų pasitiko **Alius Kupstas**
iš Rūdininkų kaimo netoli Sangrūdės.

*Neliūdėk, kad metai nuplasnojo tartum paukščiai į šiltus kraštus.
Jubiliejų gražų dovanuoja, o dienos verčia vis naujus lapus.
Tebūna jos tik saulėtos ir šviesios, be debesėlio, be pikty audrų,
O džiaugsmas nuolat ranką teištiesęs eis su Tavim gyvenimo keliu.*

Mielas Aliau,
stipriai Tave apkabiname ir linkime, kad likimas
negailėtų Tau laimės valandų, niekad nevalgintų ligos,
o gyvenimo kelias būtų ilgas ir šviesus.
Būk visada toks jaunatviškas, kupinas energijos, sklei-
džiantis šilumą ir gerumą. Jubiliejaus proga su meile

Gausus būrys giminaičių iš Seinų ir Punsko krašto

PERTVAROS/STOVAI galvijams.

Konstrukcija atlikta iš vamzdžių,
kurių sienelė '4'.
Galimas cinkavimas arba nudažymas.

Kaina individuali kiekvienam užsakymui.

Tel. 87 5201003

LOVIAI galvijams, gyvūnams.

Nauji, cinkuoti.
Matmenys: 40 cm/80 cm, ilgis 2 m.
Kaina 900 zł.

Tel. 87 5201003

ŠĖRYKLA galvijams, gyvūnams.

Apvali, cinkuota, 12 maitinimo vietų.
Skersmuo 2,30 m, aukštis 120 cm.

Tel.: 87 5201003, 696 024 285

KOMPOSTO DĖŽĖ.

Laikoma prie namų, kvadratinė.
Solidi konstrukcija.
Aukštis 136 cm, plotis 144 cm.

Kaina 900 zł.

Tel. 87 5201003

Lietuvos žiniasklaida

2020 11 24–12 08

Vyriausybės formavimas ir koronavirusas (COVID-19), koronavirusas ir Vyriausybės formavimas – tokios daug kam nusibodusios temos vyravo šalies žiniasklaidoje.

Po Seimo rinkimų paaiškėjus, kaip pasiskirstys politinės jėgos parlamente, Prezidentas Gitanas Nausėda pagal jam suteiktus Konstitucijos įgaliojimus Seimui pristatė Ministrų kabineto vadovę. Ja parlamentui pritarus tapo, kaip politikos ekspertai ir prognozavo, dešiniųjų atstovė, buvusi finansų ministrė Ingrida Šimonytė. Paskirtoji premjerė pateikė šalies vadovui savo kandidatų į ministrus sąrašą, o tada kandidatai turėjo pereiti Prezidentūros „sietą“. Tai paprastai būna kandidatų pokalbis, savo numatomos veiklos pristatymas Prezidentui.

Iškart paaiškėjus, ką I. Šimonytė norėtų matyti savo komandoje, imtos aptarinėti kandidatūros. Savo nuomonę reiškė politikai, politologai bei šalies piliečiai. Svarstyta, kiek ir ką konkrečiai gali „nukirsti“ G. Nausėda. Politologų nuomone, Prezidentas, nenorėdamas pasirodyti silpnas šalies vadovas, kelias kandidatūras tikrai atmes. Kita vertus, ilgiems politiniams žaidimams nėra laiko, juk Laikinosios Sauliaus Skvernelio Vyriausybės įgaliojimai baigiasi gruodžio 23 dieną. Taigi, kaip vėliau „Lietuvos ryte“ rašė Tadas Ignatavičius, turėjo ir avis likti sveika, ir vilkas priėsti.

Didžiausią susidomėjimą kėlė į sveikatos apsaugos ministrus siūloma Arūno Dulčio kandidatūra. Juk prieš kelis mėnesius G. Nausėda neteikė jo, kaip valstybės kontrolieriaus, kandidatūros antrai kadencijai. Nemažai abejonių buvo dėl Dainiaus Kreivio, prieš devynerius metus dėl interesų konflikto priversto

atsistatydinti iš ūkio ministro pareigų A. Kubiliaus Vyriausybėje bei į teisingumo ministrės pareigas teikiamos Evelinos Dobrovolskos, kuriai prikaišiota profesionalumo stoka (nebaigus magistrantūros, dirbusi tik advokato padėjėja) ir amžius.

Pati Prezidentūra skelbė, kad abejonių jai kyla dėl dviejų kandidatų – į energetikos ministrus siūlomo D. Kreivio dėl galimų interesų konfliktų bei Laisvės partijos į susisiekimą ministrus deleguojamo Kasparo Adomaičio dėl patirties trūkumo nacionalinėje politikoje. Žibalo į ugnį papylė ir pats G. Nausėda, kuris iš anksto pareiškė, jog visi pasiūlyti kandidatai tikrai nebus patvirtinti. „Pasakysiu tik tiek, kad visa savo apimtimi, jau dabar matau, kad jis (sąrašas) patvirtintas nebus“, – žurnalistams sakė šalies vadovas. Į tai sureagavo ir politikai, ir konstitucinės teisės žinovai.

Portalas delfi.lt straipsnyje „Konstitucijos ekspertas išpėja: savo pareiškimais Nausėda jau įvarė save į kampą“ rašė: „Vienas iš Konstitucijos kūrėjų, Mykolo Romerio universiteto (MRU) profesorius Vytautas Sinkevičius teigė manantis, kad su pareiškimais, jog visi pasiūlyti ministrai tikrai nebus patvirtinti, G. Nausėda įvarė save į kampą. Jo teigimu, jei prezidentas kandidatų netvirtins remdamasis viešojoje erdvėje nuskambėjusiais pasisakymais, tiek pati Šimonytė, tiek visa Seimo valdančioji dauguma turės teisę kelti klausimą, ar G. Nausėda nepiktnaudžiauja savo įgaliojimais.“

Anot V. Sinkevičiaus, kandidatūras G. Nausėda gali atmesti, kai yra konstituciškai pagrįstų argumentų. „Nemanau, kad kol kas tie argumentai, kuriuos jis sako – nepakankama kompetencija, neturi vadovavimo patirties, yra konstituciškai pagrįsti

argumentai. Tai yra galios argumentai. Ministras yra politinė pareigybė, prezidento uždavinys yra neprileisti asmens, kuris visiškai nepasirengęs tam darbui. O kai jis sako, kad kandidatas paliko gerą išpūdį, bet neturi vizijos – tai ką tai reiškia? Kandidatas neturi turėti jokios vizijos ir turi vykdyti Vyriausybės, o ne prezidento programą“, – kalbėjo V. Sinkevičius.

Tuo metu buvęs ilgametis Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas Andrius Kubilius minėtame portale savo ilgame komentare su Konstitucinio Teismo nutarimo bei Konstitucijos citatomis netgi suabejojo, ar „Prezidentui ir jo jauniems patarėjams „egzaminuojant“ kandidatus į ministrus bei skelbiant, kad Prezidentas nepritars keliems koalicijos įvardintiems kandidatams“, G. Nausėda neperžengia Konstitucijos jam suteikiamų galių, kuriomis jis gali naudotis formuojant Vyriausybę. Toliau autorius rašė: „Be pandemijos krizės, ypač sunkios Lietuvoje, ir jos sukeltos ekonominės krizės, Lietuvai mažiausiai reikia dar ir konstitucinės krizės, kurios priežastimi gali tapti nekonstituciniai Prezidento veiksmai. Prezidentas turi gerai suprasti savo atsakomybę nesukelti tokios konstitucinės krizės ir neperžengti savo konstitucinių įgaliojimų, formuojant Vyriausybę, ribas.“

Lietuvoje yra susiformavusi nuomonė, kad Prezidentas turi „pareigą“ iš Premjero pateikto būsimos Vyriausybės sąrašo „išmesti“ bent 2 ar 3 pretendentes į ministrus. Prezidentai yra tapę tokios viešosios nuomonės „aukomis“, nes bijo taip elgtis, nes būtų matomi kaip „silpni“ Prezidentai. Tačiau pasidavimas tokios tariamos viešosios nuomonės spaudimui,

rizikuojant net sukelti konstitucinę krizę, kaip tik ir yra Prezidento charakterio „silpnumo“ požymis.

Be abejo, Prezidentui yra svarbi ir viešoji nuomonė, visuomenės prisiiminimai apie ankstesnių Prezidentų veiksmus ar politikologų ir politikos ekspertų komentarai, tačiau visų Prezidento įgeidžių ir veiksmų ribas apibrėžia Konstitucija ir Konstitucinio Teismo išaiškinimai.

Susidaro vaizdas, kad tiek Prezidentas, tiek ir platesnė visuomenė ne visada tiksliai pamena, ką apie Prezidento galias, formuojant Vyriausybę, sako ne tik Konstitucija, bet ir žymiai detalesni Konstitucinio Teismo išaiškinimai.

Jeigu iki gruodžio 23 nebus sudaryta nauja Vyriausybė, Lietuva neturės jokios Vyriausybės: nei naujos, nei senos. O tai reiškia, kad nėra laiko koikioms nors konstitucinėms krizėms, susietoms su naujos, I. Šimonytės vadovaujamos Vyriausybės sudarymu, jei Prezidentas nutartų, kad jis gali nepaisyti Konstitucinio Teismo apibrėžtų jo įgaliojimų ribų.

Tokios konstitucinės krizės galima išvengti tik tada, kai visos valdžios institucijos, kurios dalyvauja Vyriausybės formavimo procese, suvokia, kad jos turi konstitucinę pareigą ir atsakomybę nepažeisti Konstitucijos. Stebint pastarųjų dienų Prezidento elgesį, kyla abejonių, ar Prezidentūroje tokia atsakomybė yra tinkamai suprantama. O tai yra pavojinga – ir valstybei, ir pačiam Prezidentui.“

Po kelių dienų žiniasklaida informavo: Prezidentui susitikus su visais kandidatais, siūlomais tapti I. Šimonytės vadovaujamo Ministrų kabineto nariais, šalies vadovas susitiko ir su pačia paskirtąja premjere. Po susitikimo pranešė, kad netvirtins dviejų iš keturiolikos I. Šimonytės pateiktų ministrų: į susisiekimo ministrus siūlyto Laisvės partijos nario Kasparo Adomaičio ir konservatorių žemės ūkio ministre teiktos Dalios Miniaitės. Šioms ministerijoms bus ieškoma kitų kandidatūrų. Tačiau viskas

įvyko, kaip ir buvo prognozuota: visi kandidatai iš principo tikti negali.

„Jokiu būdu nenoriu pasakyti, kad tie kandidatai, kurie prisistatė, buvo blogi arba nesuprato savo funkcijų. Tiesiog galėčiau pasakyti tiek, kad aš, kaip prezidentas, negaliu prisiimti atsakomybės už jų trumpalaikių ir ilgalaikių tikslų įgyvendinimą, nes stokojama vizijos, gero savo sektoriaus pagrindinių problemų išmanymo“, – teigė Prezidentas.

Portalo lrytas.lt ta proga paprašyti įvertinti Prezidento veiksmus politikologai sutarė: šis sprendimas – kompromisinis, leidęs išvengti žemės drebinimo ar net krizės. „Tačiau politikologai taip pat kritikuoja prezidento surengtą kandidatų atrankos procesą – esą tokia atranka primena gražuolių konkursą, be to, nebuvo nei sklandi, nei efektyvi.

MRU politikologės Rimos Urbanaitės teigimu, prezidentas puikiai suprato, kad jeigu atmes daugiau kandidatų, gali sulaukti atsakomosios reakcijos iš valdančiosios daugumos ir sukurti krizinę situaciją.

„Dėl kandidatų keitimo rastas kompromisas, prezidentas savo pareigą atliko. Dabar daugiausiai klausimų – dėl paties atrankos proceso organizavimo, kuris nebuvo nei sklandus, nei efektyvus“, – kalbėjo politikos ekspertė.“

Tiesa, greitai buvo surasti nauji kandidatai į ministrus vietoje „išbrokuotų“, taip pat greitai buvo atliktos visos procedūros Prezidentūroje ir G. Nausėda patvirtino I. Šimonytės vadovaujamo Ministrų kabineto sudėtį.

Kita neišnykstanti tema Lietuvos žiniasklaidoje – koronavirusas (COVID-19). O situacija dėl jo šalyje kasdien blogėja, nepaisant vis griežtinamų ribojimų. Tiesa, yra nemažai specialistų, teigiančių, jog su sprendimais COVID-19 valdymo komitetas vėluoja. Nors prieš tris savaites įvedusi dalinį karantiną valdžia turėjo vilties, kad situacija pradės gerėti, deja, skaičiai nemažėja. Šiandien 2000 naujų susirgimų per parą jau nieko nestebina. Sveikatos apsaugos ministerija sako, kad tai vyksta dėl to, jog žmonės nevengia didelių susibūrimų. Laikinas ministras Aurelijus Vėryga, premjeras S. Skvernelis ragino savivaldybes neorganizuoti, o žmones nedalyvauti kalėdinių eglėlių žiebigimo šventėse, tačiau ne visi raginimus išgirdo. Nemažai ir tokių, kurie apskritai neigia COVID-19 egzistavimą, o kaukių privalomą dėvėjimą laiko nesąmone. Baisiausia, kad Lietuvoje kyla mirčių kreivė.

2020 m. lapkričio 29 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. MICHALINA BERNECKIENĖ
iš Skarkiškių.

Širdingai dėkojame visiems, palydėjusiems mūsų brangią Mamą, Močiutę, Promočiutę į paskutinę kelionę. Dėl pandemijos mūsų šalyje jos atsisveikinimas ir palydėjimas buvo labai neįprastas. Todėl dar sunkiau mums susitaikyti su netektimi. Daugelio mūsų krašto papročių – mirusiosios atsisveikinimo, šarvojimo bei rožančiaus giedojimo – turėjome, deja, atsisakyti.

Norime padėkoti ilgametei mūsų Mamos gydytojai Jolantai Gudaitienei už ne kartą suteiktą pagalbą. Tariame aciū kitiems Seinų ligoninės medikams bei seselėms. Už giesmes, lydėjusias velionę, dėkojame Seinų bažnytiniam chorui. Aciū visiems už aukas, gėles ir maldas.

Tegul lydi Jus sveikata ir Dievo malonė.

Vaikai, anūakai, proanūakai